

SEMAFOR – LÉTA 70. A 80.

„Když někdo píše jako Jiří Suchý, není to Jiří Suchý. A protože začali hovorových obrátů užívat i někteří textaři, kteří si po léta dávali záležet na tom, aby psali jazykově čistě, stalo se to posléze příznakem konjunkturálnosti. Myslím si, že je už opravdu nejvyšší čas, aby se objevil textař takových kvalit, jako je Jiří Suchý. Ten totiž dovede vyjádřit myšlenkový názor a pocity své generace a psát tak, aby se nemusela stydět ani čeština, ani po letech on sám. Vždyť i jeho písňové texty, v nichž důsledně využívá literárního jazyka, jsou upřímné, pravdivé a neobyčejně cenné. Dnešní veselé písničky se od Suchého legrací liší tím, že jim zbyla jen ta rozvernost – ostatní kvality se vytratily.

Vladimír Dvořák (Melodie, 1973)

Držíte v rukou druhý díl reedic desek mapujících práci Jiřího Suchého a jeho semaforské skupiny tentokrát ve dvou desetiletích, letech sedmdesátých a osmdesátých. Skupina působila již bez Jiřího Šlitra (ačkoliv si za chvíli povíme, proč i zde najdete řadu jeho písní), ale se svébytným a v mnohém nedoceněným skladatelem Ferdinandem Havlíkem. Důvod, proč tentokrát vychází ve stejném rozsahu hned dvě semaforská desetiletí oproti předešlému kompletu let šedesátých, je nasnadě. Autorskému zázemí divadla nedošla inspirace, ale své cenzorské drápy do Semaforu, přesněji do Jiřího Suchého, zaťal totalitní režim. Přispěl k tomu především fakt, že Suchý v roce 1968 podepsal *2000 slov* a od svého podpisu neustoupil, později se navíc vyhnul i podpisu tzv. „anticharty“. Režim si jej netroufl odstavit z veřejného života tak, jak to udělal např. s více politicky angažovanými dramatiky Václavem Havlem nebo Pavlem Kohoutem, ale musel odstoupit z funkce uměleckého ředitele Semaforu a brzy se ukázalo, že prosadit desku k vydání je velmi těžké. V Československém rozhlasu dostal Suchý jasnou nabídku od ředitele Jána Rišky, že se jeho písně budou vysílat, pokud namluví desetiminutový projev, ve kterém odsoudí *2000 slov*, což Suchý odmítl. To veřejnost nevěděla a vědět nemohla, Jiří Suchý nemohl jít s pravdou ven, a proto na otázku Jana Koláře v prosincové Melodii roku 1971, proč nemá Semafor už hity, odpověděl: *„Trochu je to diktováno tím, že v poslední době nemáme podporu rozhlasu, která je pro tvorbu hitů dost důležitá. To je pro mě velká záhada, že rozhlas, kterej se velice pečlivě a objektivně stará o pestrost programu (v jeho repertoáru nechyběj ani importovaný západní šlágry), opomene původní český muzikál.“* Nesměl vystupovat, až na pár výjimek, ani v televizi, v divadle se navíc jeho prostor postupně zmenšoval na úkor dalších hereckých skupin. Stornováno bylo plánované vydání knih *Elektrická puma* a *Ďáblova dobře placená procházka z Vinohrad*, Suchého film *Nevěsta* byl předčasně stažen z kin, z uvažované režie dalšího snímku *Dělej, jsou tu s kozou* sešlo.

V šedesátých letech vyšla téměř ze všech her Semaforu většina písniček na deskách, v následujících letech se to však neopakovalo. Částečně i proto, že hudba Semaforu už nestála v centru zájmu mladých lidí, ale nedostala k tomu bohužel ani šanci. Je pravdou, že Supraphon odolával tlaku cenzury déle než rozhlas a televize, zejména díky postavě ředitele Jaroslava Šedy, který byl odvolán v roce 1974 (kdy vyšla ještě v krásném třideskovém kompletu hra *Kytice*). Další ředitel Viktor Kašák, odborník z úseku výroby desek, ještě Suchého několikrát podržel, za jeho

vedení novinky už téměř nevycházely, ale podařilo se prosadit alespoň retrospektivní set *Divadlo Semafor 1959-1969* a první album Jitky Molavcové s výraznou spoluprací Suchého. Bohužel v červnu 1980 podlehl V. Kašák rakovině a za vedení vysloveně stranického Jana Kvíderý se Supraphon od Suchého zcela distancoval.

Za oněch dvacet let bylo plánováno vydání celé řady desek, z nichž mnoho nemělo spatřit světlo světa. Natočená a již k vydání připravená nahrávka představení *Elektrické pumy* byla stornovaná a nakonec vyšla pouze malá EP deska se čtyřmi písněmi. U následujícího *Sladkého života blázna Vincka* se počítalo alespoň s obdobnou EP deskou, ale v tomto případě vydána už nebyla. Ostatně pokud projdeme časopisy *Jonáš klubu* ze 70. let, žasneme, o kolika deskách se v nich píše jako o chystaných novinkách: *Čarodějky* (1972), *Elektrická puma* (duben 1974), LP Suchého a C&K Vocalu (listopad 1974), *Ten pes je váš?* (1978), *Malý domácí tingl tangl* (1978), *Blues* (1978), *Ezop a brabenec* (1978). A v roce 1977 jsme se v Melodii mohli dočíst, že Nadě Urbánková chystá album comedy songů ze slavných muzikálů výhradně se Suchého texty.

Jiná situace byla v méně sledovaném, a tudíž lehce uvolněnějším vydavatelství Panton, které vzniklo v 50. letech jako nakladatelství Svazu československých skladatelů, podléhalo ministerstvu kultury a od konce 60. let vydávalo také desky. Podle Suchého vzpomínek v knize *Inventura 1969-1989* nedisponovalo seznamem zakázaných umělců, což neznamenal, že by mohli vydávat vše, ale nebyli tolik pod dohledem ÚV KSČ jako Supraphon. Zejména díky řediteli Jaroslavu Hrabovi a redaktorovi Janu Kolářovi zde vyšlo několik semaforských desek.

V našem kompletu se tedy snažíme podchytit všechny nahrávky z desek, které reflektovaly aktuální semaforské hry. V živém podání jsou to oba původně třideskové komplety *Kytice* a *Divadlo Semafor 1970-1985*, které mapovaly „havlíkovské“ semaforské novinky, dále je doplňují nové studiové nahrávky zejména ze singlů a EP desek. Vedle nich zde najdete také desky, které se v nových aranžmá vracely k písním Jiřího Šlitra, protože i ty měly významné místo v Semaforu tehdejší éry. V letech 70. – 80. zněly Šlitrovy hity v *Člověku z půdy*, *Kdyby tisíc klarinetů*, *Vetešníkov* (v menší míře i ve třetím *Jonášovi* nebo ve *Sladkém životě blázna Vincka*) nebo v zájezdních písňových programech jako *Večer pro kočku*, *Slečna v sedmý řadě*, *Hospoda u zeleného klimpru*, *Album* či *Když byla Zuzana sama doma*. V tomto směru není výběr kompletní, nesledujeme všechny nové nahrávky Šlitrových melodií různými orchestry a interprety (museli bychom zařadit např. Čtyři nové verze *Babetty*, po pěti odlišných nahrávkách *Terezy* a dalších pěti *Purpur*), držíme se pouze těch, které se Semaforem blíže souvisí.

Speciální kategorii kompletu tvoří Suchého texty pro zpěváky, kteří v Semaforu nevystupovali. Je jim věnováno jedno CD. Tato jeho činnost byla někdy tolerována (lépe v Pantonu), jindy potírána (spíš v Supraphonu), ale většinou vše záleželo na konkrétním schvalovacím úředníkovi, což vystihuje i soukromý dopis Lubomíra Dorůžky Josefovi Škvoreckému z roku 1980, jenž byl otištěný v jejich korespondenci vydané nakladatelstvím Books and Cards: „*Suchý je pořád hluboce v nemilosti (...). V Semaforu s ním pořád ještě dobíhá Kytice a snad ještě něco, ale většinu programu obstarávají Šimek a Sobotka; jeho písničky se v rádiu ani jinde nevysílají, ale zato klidně vyšla supraphonská reedice třideského kompletu Semaforu, protože plán reedice je záležitost obchodního úseku a nikomu se nepředkládá. Mimoto však Suchému (stejně jako Mertovi) už dvakrát nabídli možnost vystěhovat se – bez udání důvodů. Takže co se smí a co ne,*

je zase v oné slavné zemi nikoho zcela závislé na okamžité náladě toho či jiného činovníka.“ (z knihy Na shledanou v lepších časech, 2011)

A konečně poslední CD je stejně jako v případě předešlého boxu věnované raritám, z nichž mnohé dodnes na žádném nosiči nevyšly.

KYTICE

„Trojdeskové album Kytice se objevilo sem tam v běžném prodeji. Pokud jste je nesehnali, přijďte v sobotu (pracovní) 12. dubna mezi 17. a 18. hodinou do Kozácké 1, kde bude mimořádný klubový prodej. Pokud, něco zbyde, bude snad ještě možnost koupit si Kytici i na jarním setkání v Gongu. Můžete napsat, budeme vám ji rezervovat. Stojí 132,- Kčs.“

(Jonáš, k reedici alba v roce 1980)

Kytice, vůbec nejúspěšnější hra semaforové historie (596 repríz první verze, 130 po obnovení v 90. letech a v letech 2009-2012 zatím neuzavřená série dalších 95 repríz nejnovější verze), na tomto kompletu pochopitelně nemůže chybět. Jedná se také o poslední semaforové album, které normalizační vedení Supraphonu na trh pustilo, protože v roce 1973, kdy se o natočení a vydání *Kytice* rozhodlo, ještě Supraphon vedl režimu částečně odolávající Jaroslav Šeda. Díky tomu ve spolupráci s Mladým světem a progresivním HI-FI klubem (zaštitěným Svazarmem) vyšla bezpochyby nejlépe vypravená semaforová deska.

Provedení *Kytice* bylo skutečně velkolepé – trojalbum v pevném papírovém boxu s vloženou brožurou obsahující většinu libreta, doprovodné texty Suchého, Dorůžky, Křesťana a Jiřího Macka (z HI-FI klubu), i velkoformátové fotky tehdejších semaforových členů, jež obstarali přední fotografové Miroslav Hucek a Taras Kuščynskij. O krásnou a vkusnou grafickou úpravu, které na obale dominovala sexy jezinka Věra Křesadlová, se postaral náš přední ilustrátor a grafik Václav Kabát. Samotná nahrávka byla pořízena přímo v divadle na k tomu určených, a proto profesionálně snímaných představeních 3., 7., 8. a 16. června 1973 (Hana Zagorová se z tohoto důvodu dokonce vrátila ze zájezdu ze SSSR). Dvakrát se natáčelo i před „falešným“ publikem z řad Jonáš klubu a členů HI-FI klubu, kdy se scény opakovaly a kdy byla pro potřeby nahrávky zjednodušena choreografie. Výsledek byl posléze sestříhán na třídeskový komplet, některé balady byly zákonitě kratší, zejména více vizuálně laděná část *Polednice*. Ostatně původní představení trvalo před zkrácením přes tři hodiny. Supraphon album vydal pod hlavičkou *Diskotéky Mladého světa* na podzim 1974, a to v maximálním možném nákladu těchto edicí (10 000 kusů), přičemž na jaře roku 1980 vyšla reedice, protože deska byla brzy po vydání rozebraná. Nahrávání dokresluje dobový komentář Dr. Macka z HI-FI klubu: „V úplně závěrečné scéně už byli účinkující tak zničení, že došlo k breptu. U Jiřího Suchého. A to byl konec. Breptal Jiří Suchý, breptali ti druzí, breptalo se obecně. Až to zakončil neslušný výkřik strašného lesů pána. Následovala družná zábava s obecnstvem a po ní se to pak podařilo konečně zaznamenat tak,

jak to máte na desce. Jiný brept jsme ovšem shledali společensky přijatelným a tak jsme ho tam nechali pro příští generace. I přítel Karla Jaromíra byl překvapen, když uslyšel své ‚dobře‘. Je tam. Prostě, byl to zážitek, tohle nahrávání. Ta chuť s jakou všichni pracovali, smysl pro humor, žádné zkameněliny, když se něco zkazilo, ta hrůza, když poprvé účinkující slyšeli záznam z pásku v neakustické šatně (režisér Císler to nevydržel, odešel do druhého suterénu do baru a už se nevrátil). Ovšem – ovšem bez organizačního talentu pana Hrabánka by se to nezdařilo. Takový měl respekt u herců; nevěřil bych. Pane Hrabánku, ještě jednou Vám děkujeme. Ale stříhání nám dalo! Stálo to několik nocí. Z tohoto hlediska byla Bludička skutečný horror. Tam jsme stříhali ne výstupy, ne takty, ale i doby! Poznáte, kde jsou ty stříhy?“

Jiří Suchý psal text *Kytice* během své dovolené na Kypru u moře, v roce 2008 mi k tomu pověděl: „*Já vždycky když o něčem sním, a pak si to dopřeju, tak přijde zklamání. Já jsem třeba vždycky toužil po dovolené u moře, lehnout si tam, nic nedělat, jen si občas zaplavat, ne na pláži, někdy v zákoutí mezi skalami. Vydržel jsem to den, druhý už jsem šel do obchodu, koupil si sešit a napsal Kytici...*“ Nápad už tu byl, balada *Svatební košile* se totiž osvědčila jako vložená scénka do předchozí hry *Čarodějky*, kde na ni diváci velmi dobře reagovali a Jitka Molavcová s Jiřím Helekalem sklízeli samé oslavné kritiky. Suchému to neušlo a vznikl tak nápad, udělat z *Kytice* celé představení.

Muziku skládal Ferdinand Havlík poměrně na rychlo, jak k tomu v knize svých vzpomínek napsal: „*Slovo Kytice mi vyráží na čele pot. A co je pod, je i nad. A já byl pod, Suchý byl nad, ten měl dost času na napsání libreta a textů písniček, na rozdíl ode mne, který měl na psaní hudby čas, kterému se říká ‚fofrnajs‘. Mně to docela šlo, tak si nestěžuju, těch notiček, těch kuliček a praporků, toho notového papíru. Dělal jsem to se strašnou chutí. Suchý odevzdal ojedinělý literární nápad a já to nesměl pokazit. (...) Použil jsem v Kytici všechny žánry a styly. Barokní hudbu, jazz, operu, jonášovský kabaret, parodii na operetu, moderní muzikálovou hudbu v aranžmá jazzovém a rockovém.*“ (z knihy *Můj život s klarinetem*, 2011) Ostatně Havlík už tehdy byl jako semaforický skladatel jistější, sám v medailonku v *Melodii* (1976/3) říká: *Dneska vím, že v Básnících a sedlácích a v Čarodějkách zaznělo několik nepovedených skladeb. Ale následující Kytice a Elektrická puma – to jsou myslím slušně odvedené věci.*“

Přísný kritik Lubomír Dorůžka chválil *Kytici* i v *Melodii*, kde vedle řady zpěváků vyzdvihl i práci Havlíka: „*Dalším příslibem je tentokrát hudba Ferdinanda Havlíka, který i bez obvyklých klauniád jakoby chytil semaforický dech: bez velikých šlágrů nebo sólových čísel, ale s přirozeností a plynulostí typickou pro Šlitrova a Suchého koncepci divadelní muziky nebo ‚jazzové opery‘.*“

Samotné album v *Melodii* (1974/9) recenzoval Jiří Černý, ačkoliv měl řadu výtek zejména na adresu Havlíka, neopomněl i chválit: „*Už od Šlitrových dob však mám stále větší podezření, jestli Suchého poetika, stále se vyvíjející, si nežádá jinou hudbu než střídání dixielandu, swingu a nejrůznějších parodií. Zvláště od singlu **Dívěnka z duhy** mi to nejde z hlavy. Na tyhle ‚rady‘ (...) bych asi v souvislosti s Kyticí nevzpomněl, kdyby všechny balady měly říz Vodníka, kde až do švarného truhláře Petra, rock’n’rollu jaksí muzeálního, si duše notuje jedno číslo za druhým, včetně výrazného sboru C.K., zvonivých Sazí, vůbec nejlepšího Dvořákova zpěvu na desce (to by byl singl!) a opravdu raně nadýchaného Ráno, raničko panna vstala se světovou Zagorovou. (...) Krásný je i zpěv Bludičky, opět s černošsky uvolněnou Zagorovou.*“

Přes nesporný úspěch – a jeden z mála případů, kdy se i recenzenti nedovolávali Šlitrových hitů na úkor muziky Ferdinanda Havlíka – byly ze hry studiově pořízeny pouze dvě písničky. Jitka Molavcová nazpívala na své eponymní album **Bílou vránu** ze *Zlatého kolovratu* a na singlu vyšel nejvýraznější duet hry **Miláčku**. V *Kytici* byl hlavním číslem Hany Zagorové, Josefa Dvořáka a Michala Prokopa (v baladách *Vodník* a *Bludička*), na desku ji ale nazpíval právě Suchý s Molavcovou, která mi pověděla: „Byl to nápad Karla Vlacha, abychom si tento duet zazpívali my dva. Pan Vlach byl vlastně u mých začátků. Jako předseda poroty mi v roce 1970 zavěsil na krk *„Zlatého dudlíka“*. Vyhrála jsem tehdy celostátní pěveckou soutěž *TALENT 70*, jako šansonierka. Karel Vlach pravidelně navštěvoval *Divadlo Semafor* jako divák. Měl rád Jiřího Suchého i mě a tak jsme s jeho orchestrem nazpívali více duet.“

Miláčku tehdy sice suverénně vyhrálo hlasování kritiků *Melodie* (což bylo jakési suplování oficiální české hitparády) jako nejlepší píseň měsíce, ale v rozhlasu se nehrála, tudíž neměla šanci stát se novým šlágre. Rýpavě to vystihl Jan Burian na stránkách *Melodie* (1976/5): „Kdyby se psal asi tak rok 1965, byla by Havlíkova a Suchého skladba **Miláčku** řazena k velkým semaforským hitům z rodu *Lásek nebeských* a *Motýlů*. Vzhledem k tomu, že však dramaturgie většiny hudebně-produkčních institucí na semaforskou tvorbu stále ještě jaksi pozapomíná, máme k dispozici pouze desku (...), která sice reprezentuje to nejlepší a nejnápaditější z textové (a zde i hudební) produkce, co si můžeme přát, ale bez širšího obecného uplatnění.“

K písni **Miláčku** se váže i jedna kuriozita – původně šlo o reklamní písničku. Více k tomu napsal Jiří Suchý do seriálu *Jak vznikaly písničky*, který vycházel v roce 1977 v *Melodii*: „Tak takhle písnička zněla už pár roků před *Kyticí*, a sice v jednom reklamním filmu, v němž mi Miluška Voborníková zpívala: *„Miláčku / Francovka Alpa dá ti pocit / Miláčku / Že v hebké náruči ses ocit / Miláčku / Francovka Alpa dá ti sílu / Miláčku / Našel jsi ve mně hodnou vílu...“* Když jsme psali s *Ferdinandem Havlíkem* *Kytici* a lámali jsme si hlavu s ústředním sladákem, bez něhož se žádný slušný muzikál nemůže obejít, vzpomněl jsem si na *Francovku Alpu* a na *hodnou vílu Milušku Voborníkovou*, která mi zpívala, abych se k ní přivinul, z čehož pak nějak sešlo, a *Ferdinand* měl ulehčenou práci. Já však musel napsat nový text, protože ta *Alpa* se ke *Karlu Jaromírovi Erbenovi* nehodila.“

V *Kytici* se zkrátka povedlo všechno, nebylo recenze, která by nechválila Josefa Dvořáka, který zářil především v *Polednici*. V této roli jen zaskočil na zkoušce, když původně obsazená Renata Tůmová (dnes kostymérka divadla) nebyla po ruce. Další balada *Vodník* jej posléze „povýšila“ na vůbec nejobsazovanějšího herce v rolích všemožných vodníků. Přes počáteční nadšení obou herců, Jiřího Suchého a Josefa Dvořáka, se ale jejich pohled na další spolupráci rozcházel, Dvořák tehdy pro fanzin *Jonáš* říkal: „V *Semaforu* interpretuji něco trochu jiného, než jsem byl zvyklý hrát. V *Suchého* textech se daleko hůř improvizuje, protože jsou přesně vymyšlené a necitlivá improvizace by jim ublížila.“ V roce 1980 na otázku K. Koliše, co pro něj hra znamená (k pětisté repríze *Kytice*, kdy se jeho čas ve skupině Jiřího Suchého uzavíral), řekl: „Znamená pro mne mou první hereckou příležitost, za kterou jsem autorovi i režisérovi moc vděčen. Víte, myslel jsem si, že to není příležitost poslední. Ale mezi námi – každá *kytice* musí jednou odkvést... A není to jen *vina zahradníka!*“ (Jonáš, 1980). A odkvetla, Josef Dvořák koncem roku požádal vedení *SDS*, aby ve hře nemusel hrát, a v *Semaforu* se udělal tak říkajíc sám pro sebe.

V Kytici se i Hana Zagorová představila ve své oblíbené šansonově laděné poloze, na kterou u ní většina posluchačů už zapomínala. Ač v hitparádách předtím bodovala její popová *Bludička Julie*, semaforická bludička v ní oživila mnohem výraznější a zajímavější pěvecký projev, který v ní popové písně bohužel pomalu dusily. Ostatně Jiří Černý v Melodii tehdy napsal: „*Když ji slyším v Semaforu v Kytici, rázem zapomenu, že všechno to hlasové šálení vychází ze stejného hrdla, jaké občas nazpívá na supraphonské singly prachobyčejné diskotékovky, pro něž není potřeba nic než kus hlasu a rytmu.*“ V roce 2011 v rozhovoru s A. Stuřkovou paní Zagorová na tuto dobu takto vzpomínala: „*Přímo pan Jiří Suchý mě oslovil do Erbenovy Kytice, kterou režíroval herec a také režisér Jiří Císler. Byla to krásná práce. V Semaforu jsem byla dva roky. Mezitím jsem měla také spoustu svých koncertů. Ale na Semaforu mě lákalo to, že je to v Praze a že je to samozřejmě ten bájný Semafor. Avšak ve chvíli, kdy začalo divadlo s Kyticí jezdit i po republice, jsem to vzdala, protože bych to časově nezvládala.*“ Dodejme, že ji poté střídala v roli neméně skvělá Petra Janů, která souběžně působila i v C&K Vocalu. Jiří Cerha, jedna z hlavních opor sboru, mi k účinkování v Kytici a Semaforu napsal: „*Jelikož jsme (C&K Vocal) byli od roku 1972 do roku 1975 v Semaforu v angažmá, na albu Kytice jsme nahráli všechny sbory a někteří i sóla (Zdena Adamová). Do divadla nás přijal Ferdinand Havlík rok po premiéře, protože byl nespokojen s tehdejším sborem divadla, a až do derniéry v roce 1979 jsme v Kytici hráli, ba i v Zuzaně v lázni, i když jen jako externisté. I potom jsme ještě několik let se Semaforem zpívali na zájezdech i ve velkých halách s mnoha bývalými hvězdami tohoto divadla.*“

A ještě jednou Ferdinand Havlík, v rozhovoru k pětisté repríze v roce 1980, zda by již hudebně napsal něco jinak: „*Víte – jak co. Třeba hudbu ke Štědrému dnu či Bludičce ne. Ale Vodníka bych nyní zkomponoval asi jinak. Jenomže to máte stejné, jako kdybyste se dnes zeptal třeba Ježka, zda by předělal Buggatti step. Nato lze těžko odpovědět. Já nejsem přítelem nějakého pozdějšího předělávání.*“ (Jonáš, 1980)

Jedna z recenzí (Signál) říkala: „*Mimochodem, zase jednou odcházejí lidé ze Semaforu a pobrukují si nějakou z melodií. Že by opět semaforické hity? Sotva, na to jsou jejich texty příliš málo banální.*“ Ano, navíc neměly šanci, protože krom duetu **Miláček** se na singlu už žádná z nich neobjevila, a jak již bylo řečeno, rozhlas Suchého do vysílání také nepustil. Vladimír Just ve své knize *Proměny malých scén* (1984) píše: „*Suchého setkání s Erbenem je už samo o sobě básnickým činem mimo všechny kontexty. Zaslouhovalo by určitě knižní vydání víc než polovina soudobé lyriky – soudobé jen podle data vydání.*“ Přední hudební kritik Jiří Černý ani sám netušil, jak moc jsou prorocká jeho slova, když po vydání desky psal, že bude: „*...především jediným větším, hutným a technicky dobrým svědectvím o zvuku Suchého poezie mezi lidmi, o duchu Semaforu v 70. letech.*“

A v sérii citací závěrem uvedeme vzpomínku Michala Prokopa (kterému ono ‚lano‘ do Semaforu hodila H. Zagorová): „*Musím se přiznat, že už na zkouškách jsem intuitivně cítil, že se rodí něco výjimečného, něco, co mi snad umožní zapomenout na svět té normalizační pop music, v níž jsem se tehdy nešťastně (i když částečně i z vlastní vůle a malomyslnosti) ocitl, a že i když to v divadle není přesně ta muzika mého srdce, že mám šanci podílet se opět po čase na něčem, co má smysl, navíc po boku člověka, jenž mě ovlivnil jako málokdo v životě. Myslím tím samozřejmě Jiřího Suchého, po mém soudu jednu z největších osobností české kultury. Neměl jsem do té doby žádné herecké ani divadelní zkušenosti, nikdy před tím jsem nepracoval s režisérem, ale byla to nádherná novota. Najednou jsem byl kolečkem v úžasném stroji, který okouzloval večer co večer*

skvělé, chápající, inteligentní publikum, které čekalo na každou repliku, narážku, která mu, stejně jako mně v té době, byla jakousi duševní hygienou. To byl muzikál! Hrál jsem ho více, než dvěstěpadesátkrát...”

Bonusem tohoto CD je singl vydaný k premiéře hry *Čarodějky* (ze které *Kytice* de facto vyrostla), obě strany obsahovaly část záznamu zkoušky písně **Dějiny rodu**, kde uslyšíte vedle Jiřího Suchého např. Nađu Urbánkovou nebo Magdu Křížkovou. Singl vyšel ve stylové grafické úpravě našeho předního grafika Zdeňka Mézla v omezeném nákladu pouze pro divadlo.

DIVADLO SEMAFOR 1970-1985

„Snažím se vycházet ze sebe samého, ačkoliv nepopírám, že sleduju, co se ve světové muzice děje. Mám rád Bacharacha a starého dobrého Irvinga Berlina, ze Šlitra snad ve mně taky něco zbylo. Recept na písničku nemám, každá chce své, zejména ta divadelní, která rozvíjí děj, komentuje a vysvětluje.“

Ferdinand Havlík (Melodie, 1976/3)

Trojalbum Divadlo Semafor 1970-1985, vydané v roce 1987, bylo první deskou od vydání *Kytice*, která mapovala dění v Semaforu výhradně „havlíkovské“ éry bez jediné Šlitrovy melodie. Obsahově i koncepčně navazovala na někdejší supraphonský troj-LP set *Divadlo Semafor 1959-1969* a většinou šlo o nahrávky přímo z prken divadla pořízených semaforským zvukařem Bohumilem Palečkem. Výjimkou byly úvodní tři skladby z pásma *Ten pes je váš?*, jehož záznam se nedochoval v použitelné kvalitě, a tak písničky nazpíval po letech znovu Jiří Suchý. Navíc redaktor Jan Kolář zařazoval do alba písně a scénky, které zatím nevyšly na jiných deskách (proto zde například nenajdeme nic z vydané *Kytice*).

„Nejsilnější je ve svém středu,“ psal Ondřej Konrád v Gramorevue, *„kde je po právu dopřána minutáž skoro celé druhé desky půvabnému Suchého recitálu Sladký život blázna Vincka, jehož jevištní léta spadají do dob, kdy se Semafor v nahrávacích studiích nepředřel a tak jsou písničky z třináct let starého představení konečně na světě.“*

Deska zachytila hudební změny v divadle, i když z technických důvodů minula poslední moment, kdy se Semafor pokusil reflektovat nové vnější hudební proudy. *Zuzana v lázni* (1972) se stala nejvíce rockovou hrou historie divadla, žel právě z toho důvodu, že na tvrdší (a hlasitější) styl nebylo vybavení divadla připraveno, se záznam ze hry nezachoval v dobré kvalitě. Proto rockovější čísla Petra Nováka nebo C&K Vocalu na desku nebyly ani zařazeny. Do divadla tehdy nastoupila rockovější generace – z právě rozpadlého Flamenga posílili hudební řady saxofonista Jan Kubík a baskytarista Vladimír „Guma“ Kulháněk, z dalších předních beatových skupin jako Framus Five a George And Beatovens sem zamířili zpěváci Michal Prokop a Petr Novák. Karel

Černoch sice Juventus opustil dříve, ale i on vyrostl z beatové generace zpěváků. Jakkoliv to byl pokus zajímavý, neměl dlouhého trvání, Ferdinand Havlík k tomu ve svých vzpomínkách říká: „Suchý, Dvořák a Molavcová se představili jako zcela nová komická trojice s novými možnostmi do budoucna. Zato v orchestru to nehrálo a ani hrát nemohlo. Vzdálili jsme se od našeho stylu hudby a rocková hudba Semaforu moc neseděla. Byla to moje chyba a rockeři mě ‚trestali‘, nerozuměli jsme si a ani nemohli. (...) Jinak pěvecké seskupení Petra Janů, Karel Černoch, C. K. Vocal nebo Petr Novák bylo spokojeno, věděli, co mají s hudbou dělat, a vyhovovalo jim to, byli to rockeři s hudebním talentem a citlivostí.“ Sám Jiří Suchý pokus svého kapelníka zprvu bránil: „S Havlíkem jsme zpočátku prožívali období vzájemného oťukávání, ale teď, po Kytici, se mi zdá, že jsme se spolu autorsky našli. Dokonce si myslím, že experimenty s beatovou hudbou, o které se Havlík pokouší, by dnes Šlitr dělal taky. My bychom neradi psali jen pro potěšení několika věrných ze starší generace. Chceme-li, aby naše tvorba zůstala trochu moderní, musíme přejímat nové podněty a umělecké vlny.“ Rocková muzika neseděla Havlíkovi, ale ani Suchému. Sám se s ní snažil nějakou dobu držet krok, nakoupil si do své osobní diskotéky i alba některých skupin (např. Led Zeppelin), ale i přes svou snahu k nim cestu nenašel, s rockem si neporozuměl a vrátil se více k jazzu a swingu. Ale zpět k Zuzaně v lázni, jak bylo řečeno, semaforové mikrofony hlasitý doprovod nedokázaly dobře snímat a nahrávky jsou lidově řečeno „přeřvané“, proto i zde hru reprezentují klidnější skladby **Tak jak to holky mívaj ve zvyku**, interpretovaná Zuzanou Burianovou, a **Divný věci**, ke které mi J. Molavcová řekla: „Krásná melodie, úžasný text. Tato píseň je stále aktuální. Zpívali jsme ji společně i s Josefem Dvořákem, jako trio Kašpar + Melicharová + Baltazar. Seděli jsme na jevišti před oponou a diváci ani nedutali.“

Následující *Elektrická puma* (1974), zasazená dějově zpátky do předválečné doby, přinesla raději swingově laděné playbacky orchestru Karla Vlacha. Jak k tomu došlo, popisuje ve své knize vzpomínek opět Ferdinand Havlík: „S Jirkou jsme se dohodli, že na jevišti nebude kapela a mně se udělal v hlavě takový nápad, a sice že by hudba mohla být z playbacku a nahrát by ji měl orchestr Karla Vlacha. A tak se jednou v neděli v osm hodin ráno zaplnilo karlínské nahrávací studio známými tvářemi Vlachova orchestru v čele se ‚strejdou‘ Vlachem. A tento pracovitý pán pobídl všechny: ‚Pánové, jdeme na to! Havlík – kde maj jaký noty!‘ Řekl jsem, že ty má pan Dřevíkovský, protože to aranžoval. ‚Tak, Dřevíkovský, daj to sem, ať začneme!‘ Pan Vlach onikal, tím se vyznačoval. A začalo se, Jarda Dřevík udělal výborná aranžmá, nahrávání, jak se odborně říká, odsýpalo, muzika se líbila i panu Vlachovi se slovy: ‚Havlík, hezky to napsali, půjdu si to do divadla poslechnout, ještě jsem v Semaforu nebyl.‘ Frekvence skončila k večeru, všechno se to stihlo, inu Vlachovci byli vždy profíci první třídy.“

Puma na albu reprezentují tři ukázky: **Voláme ministra pro utajení, Jak si agent v praxi počínat má a Ukolébavka pro elektrickou pumu**, přičemž další studiové nahrávky najdete na CD *Písničky a povídání ze Semaforu*. Hezký příběh popisuje Jiří Suchý ve své knize *Inventura*. Jednoho večera zpíval písničku **Jak si agent v praxi počínat má – I když někdy vykonáš / Sem tam náskou špionáž / Nemáš ještě právo na slávu...** Za normálních okolností nebyl text ničím politicky závadný, jenomže toho dne měla celá socialistická republika oslavovat návrat agenta kapitána Minaříka, který tehdy úspěšně splnil úkol infiltrovat se do Svobodné Evropy, nebylo proto divu, že písnička měla od toho večera vždy bouřlivý ohlas.

Album pokračuje hrou *Sladký život blázna Vincka* (1975), recitálem Jiřího Suchého v duchu někdejších *Jonášů*, kde také zpíval většinu písniček. Jednou z nejvýraznějších hudebních novinek

hry byla více jak šestiminutová **Já vím**, o které mi Jiří Suchý prozradil: „Obvykle píšu texty, které s mým životem nebo s mým rozpoložením nemají nic společného. Ale tenthle je, vedle písničky Kamarádi, přece jen inspirován mým životním postojem.“ A k další skladbě doplňuje: „**Nána v povětrí** zase proklamuje můj optimistický pohled na svět.“ Právě **Nána v povětrí** se načas stala téměř hymnou Jonáš klubu a měla bezesporu hitové ambice i mimo divadlo, nebýt všech nesmyslných zákazů. „Jednou zazvonil telefon a Karel Vlach mi nabídl, abych tuto písničku nazpívala s jeho orchestrem. A tak vznikla rozhlasová nahrávka,“ řekla mi k ní nyní Jitka Molavcová. Díky Karlu Vlachovi si tedy i studiovou nahrávku můžete na tomto boxu poslechnout.

Ve *Vínckovi* hrála i kouzelná Lucka Krecarová, ze které jednou v budoucnosti vyroste Anna K. S Jiřím Suchým zde zpívá písničku **Ptáček Jarabáček** a sehraje roli dívenky, co balí žízaly do sádry a posílá je lidem poštou. Pro časopis Jonáš klubu ji tehdy zpovídal Jan Rejžek, se kterým si povídala s dětskou otevřeností: „Táta se od pokladní dozvěděl, že Monika Hálová vyrostla a hledá se další dítě. Poprvně jsem si v Semaforu spletla pana Hrabánka s panem Suchým, oni si se mnou povídali, dali mi do ruky mikrofon, a protože chodím ve škole na francouzštinu, měla jsem zazpívat *Sur le pont d'Avignon*, asi se jim to líbilo, já nevím. Pak jsem se učila *Pachole z Kytice*. (...) Vůbec jsem se nebála, teď zkusíme *Sladký život blázna Vincka*, tam hraju normální holku, zpívám schovaná v klavíru, ale radši vám to neprozradím, to by nebylo překvapení, ne? Hraju s panem Suchým, on je moc hodnej, doma třeba boxuje s jejich Kubou, ale jen z legrace. A Molavcový jsem pomáhala zapnout kostým, je taky milá. Líbí se mi skoro všechno, no.“

Záznam z *Víncka* doplňují bonusy prvního CD, najdete tam dvě přidané skladby, které na desce nevyšly, ale ve hře zazněly také. Vzpomíná na ně J. Suchý: „**Prokletá Adelaida a Špatný počasí** byly dvě písničky, které zpíval anglický komik George Formby, ten, kterému vděčím za to, že dnes dělám to, co dělám. Obě vyšly svého času na audiokazetě, ale na desku se nedostaly, protože v Supraphonu nahradil osvětleného ředitele Šedu poslušný Kvídera, který za ředitelské křeslo vykonával to, co mu ÚV KSČ nařídil. Což byla občas i práce velmi nečistá.“ Doplním jen, že **Špatný počasí** pochází z Formbyho filmu *Já nic, já muzikant*.

V následujícím *Smutku bláznivých panen* (1977) už excelovala Jitka Molavcová, jejím sólem zastoupeným na albu je **Absolutní sluch**. I když ve slůvku sólo mne paní Jitka opravila: „Byl to duet s Ferdinandem Havlíkem. Jen my dva. Moc jsem si toho považovala. Hrál mi do ouška na saxofon (altku), já zpívala a vyznávala se z lásky k tomuto hudebnímu nástroji. Tehdy jsem ještě netušila, že za pár let sama budu na saxofon (altku) hrát.“ Hru na albu reprezentuje celkem pět písní, zaujme nás zejména jímavě akustická, protiválečná **Člověk je smrti blízek**, kterou zpívá Ivan Podobský v duchu poselství někdejší úspěšné písničky *Jo, to jsem ještě žil*. Další roli ve hře představuje tehdy nová posila divadla Ilona Záluská, jež nahradila Petru Janů v roli *Bludičky*, a v *Pannách* zpívala **Jedno mi věř. Šťěstí** odkazující na Heydukovy verše *šťěstí je muška zlatá* proslavené filmem *Škola základ života* zpívala Martha Elefteriadu, host Semaforu a polovina česko-řeckého dua Martha a Tena. V archivu rozhlasu se zachovala studiová nahrávka písničky v podání Nadi Urbánkové, která s Marthou alternovala. Sám Jiří Suchý mi k ní s odstupem času řekl: „Tahle písnička byla vlastně jen rutinní záležitostí. Potřeboval jsem trochu rozjásanou písničku do hry *Smutek bláznivých panen*, a tak jsem ji napsal.“ Part Jiřího Suchého, který ve hře v duchu snového příběhu přecházel z role do role, na albu reprezentuje Admirálova **Oceán, oceán**.

Z dalších dvou her *Dr. Johann Faust, Praha II, Karlovo nám. 40* a *Jonáš, dejme tomu v úterý* byla podstatná část písni natočena a vydána i ve studiových verzích a přibližíme si je na jednom z dalších CD. V bonusech druhého disku najdete ještě Suchého a Molavcové a capella duet **Ezop a brabenec**, který vyšel v roce 1986 doslova ukryt na LP desce *Pódium filmového ateliéru* (na obale nebyli S+M uvedeni). Dále jsme sem zařadili celou EP desku se záznamem koncertu Suchého s jazzmanem a akordeonistou Borou Křížem. Pan Suchý mi k ní pověděl: „*Tady jsem v dobré společnosti s velkým muzikantem Borou Křížem, který kdysi doprovázel populární a ještě k tomu vokální skupinu Lišáci, pak jsem se s ním sešel na vojně a posléze i na pódiu divadla ve Slaném, odkud je tahle nahrávka.*“ Koncert se konal 15. 11. 1986, na bicí hrál dlouholetý bubeník Vlachova orchestru Vladimír Žižka, na basu Vít Fiala, který mimo jiné působil i ve Swing Bandu Ferdinanda Havlíka.

JITKA MOLAVCOVÁ

„Jitka Molavcová má dnes to, čemu u zpěváků říkáme ‚šťastné zázemí‘ – v jejím případě se jmenuje Semafor a na desce kouká odevšad. Havlíkovy již ujasněné, citlivě pro zpěvačku vyladěné melodie, vkusná, pestrá aranžmá, kapela pružně umocňující proměnlivé nálady jednotlivých písní, texty Jiřího Suchého (netřeba k nim nic dodávat) a navrch ještě reklama z úst dvojice komiků – co víc si může člověk pro album přát?“

František Horáček (Melodie 1976/4)

Jaro 1974 přineslo čerstvě vdané Jitce Molavcové (vzala si spisovatele, herce a dramaturga Jana Petráně) nepříjemnou událost – na generálce *Elektrické pumy* si natrhla vazivo, noha musela do sádry a premiéra byla na šest týdnů odložena. Nicméně se jí ve stejné době otevřela možnost natočit první profilové album. Jitka už byla dobře zavedená zpěvačka pravidelně umísťovaná v anketě *Zlatý slavík*, veřejností byla zprvu vnímaná spíše jako šansoniérka díky vítězství v soutěži *Talent '70*. Přestože pro ni písně skládali profesionálové, byl její repertoár kvalitativně nevyvážený, od lyrických šansonů se rychle zhoupł do líbivější hitparádové pop music. Zároveň se od května 1970 stala zprvu externí a posléze stálou členkou Semaforu, protože Ferdinand Havlík dle svých vzpomínek viděl finále *Talentu* v televizi a Jitka ho okamžitě zaujala: „*Neměla žádný výrazný ‚silný‘ hlas pěvkyně, ale zpívala něžně, s prožitkem od srdce, přesvědčivě. Proto vyhrála, nebyla to komerce, ‚populár‘, jako předvedla řada přítomných zpěváků. Řekl jsem to ihned po příjezdu Jirkovi, který taky projevil zájem. Jednali jsme rychle. Jitka dostala pozvání ke konkursu, který bylo i v Semaforu nutné absolvovat. Přišla a okouzila.*“ Sama Jitka na to vzpomínala: „*Přesně si pamatuju, že to bylo 18. května 1970, v 17 hodin, kdy jsem poprvé předstoupila před Ferdinanda Havlíka a Jiřího Suchého a začala nabízet svůj chudíčký repertoár. Vzpomínám si, že chtěli, abych zazpívala taky něco rytmičtějšího, ale já nic neměla.*“ I když se v malé roli dívky s kytarou objevila hned ve hře *Ten pes je váš?* (1970), přesto pro ni Jiří Suchý s Ferdinandem Havlíkem mimo Semafor moc nepsali, zpívala texty Pavla

Žáka, Eduarda Krečmara, Jiřiny Fikejzové, Petra Rady a dalších. Sama Jitka tehdy (a zůstalo to tak dodnes) vnímala nahrávání desek jako vedlejší záležitost, v rozhovoru pro časopis Melodie v roce 1974 řekla: „*Já se vůbec nepovažuji za zpěvačku, mou životní ctížádostí je dělat divadlo. Před časem jsem dokonce chtěla přestat zpívat a věnovat se pouze herectví. To bylo v době, kdy v rádiu do omrzení odehrávali Hej Tóny a na mých deskách vycházela jedna průměrná skladba za druhou.*“ Vedle Semaforu také dostala nabídku role z posléze komunistickým režimem zavřeného Divadla za branou do hry Racek A. P. Čechova, ale její kariéra v pop music souběžně s divadlem skutečně pokračovala. Sama přiznávala, že brala prakticky jakékoliv písně, které jí někdo nabídl, a na uměleckou hodnotu příliš nehleděla. Změna přišla právě s první deskou, což tehdy v rozhovoru potvrzovala: „*Ted' se snad situace změní, protože se mi začali systematicky věnovat Suchý s Havlíkem. Oba mně moc pomohli při natáčení mého prvního alba. Nevěděla jsem si třeba rady s písní E. F. Buriana a Vítězslava Nezvala Pane, navštivte můj stánek (Rue de la Gaité). Kdysi ji krásně zpívala Marie Burešová a já se bála, abych ji nekopírovala, a pořád jsem nemohla vystihnout atmosféru hudby a textu, až mi Jiří Suchý poradil, abych do podtextu písničky zpočátku vkládala smích a vzápětí pak trochu tragiky. A skladba najednou dostala výraz...*“

Album obsahovalo většinou písně otextované právě Jiřím Suchým, a navíc dostalo semaforový charakter i tím, že Suchý s Josefem Dvořákem namluvili mezi písničky vtipné spojovací komentáře. Sama Jitka k tomu v roce 2005 v rozhovoru s Tomášem Pilátem řekla: „*Věděla jsem, že se budou bavit o mně a o mých písničkách, co přesně budou říkat, to jsem ale nevěděla. Když jsem si to poslechla, musela jsem uznat, že to bylo vymyšlené dokonale. Bylo to vtipné a je to vtipné dodnes.*“ Ostatně nebyla náhoda, že je namluvil právě Jiří Suchý s Josefem Dvořákem, v Semaforu tehdy tato trojice vystupovala společně ve hře Zuzana v lázni, a když se deska na podzim 1975 konečně dostala do obchodu, jako trio hráli už několik měsíců i druhé představení Elektrická puma. Vedle toho měla Jitka role už dříve v Čarodějkách i Kytici a písničky z her se přirozeně dostaly i na její první desku. Zuzanu reprezentovaly Havlíkův rozverný valčík **Poslal si mě pan Beránek pro pivo** a šanson **Letní večer**, Kytici potom **Bílá vrána** ze Zlatého kolovratu. Přesně vystihují to, co tehdy v Semaforu objevili – že Jitka umí zaujmout jak citlivou stránkou, tak komediálním talentem. Celé album neustále osciluje mezi Molavcovou vážnou, něžnou, zamilovanou a Molavcovou lehce naivním komikem, stačí si vedle sebe pustit **Letní večer** a francouzskou lidovku **Pradlenka z Portugalu** (kterou v Semaforu zpívala už Jana Poslušná v první Zuzaně). Jiří Suchý k **Letnímu večeru** říká: „*Původně jsme netušili, že Jitka Molavcová je ve skrytu duše komička – angažovali jsme ji jako šansoniérku s tím, že budeme muset s Ferdinandem Havlíkem pro ni psát šansony. Tohle byl první.*“ A Jitka ještě upřesnila: „*Byl to první šanson, který mi byl v Semaforu nabídnut. Tuto píseň ale nenapsali autoři pro mě. Tuším, že byla původně určena Karlu Černochovi.*“ **Poslal si mě pan Beránek pro pivo** přibližuje pan Suchý zase příběhem přímo z divadla: „*Tuhle písničku zpívala Jitka v Zuzaně v lázni, když se na toto představení přišel podívat významný člen ÚV KSČ soudruh Beránek. Jitka byla tehdy mladičká začátečnice, a když jsme jí řekli, že Beránek sedí v hledišti, byla z toho trochu vyděšená, ale nakonec šla, písničku odzpívala a Beránek se smál.*“ A paní Molavcová mi po letech ještě s úsměvem doplnila: „*K této písni jsem měla vždycky dobrý vztah. Stejně tak jako k pivu.*“

Komika proniká i do dalších, „nesemaforových“ písniček, kam patří hned úvodní **otvůrka** desky **Tak a teď jsme tu**, Suchým otextované **Oops** z filmu Kráska z New Yorku, kde jej zpíval Fred

Astaire. Z komicky laděných nechybí např. *Chickery Chick*, poválečný hit z repertoáru Sammyho Kaye, který Jiří Suchý opatřil slovy pod názvem **Několik let jsem čekala**. U něj se v roce 1974 Jitka zastavila v rozhovoru s Janem Kolářem: „Hrozně ráda zpívám pro děti, které dost často bývají vnímavější než dospělí, vycítí poetičnost textu a bezprostředně reagují. To se mi pak báječně pracuje. Nedávno jsem dělala před dětským publikem takovou veselou písničku, **Několik let jsem čekala**, děti se smály snad každému verši a ta písnička najednou získala obrovskou atmosféru. Pak jsem ji natáčela ve studiu, tam na mě za okýnkem mávali a smáli se na mě, ale nebylo to ono.“ Zároveň ale upřesňovala: „Výhradně na veselé skladby se zaměřit nechci. Těšilo by mě, kdyby mě publikum pokládalo za jakousi lidovou šansoniérku, která zpívá skoro všechno, od dramatických písniček, přes legrace až k lidovkám.“ K těm dramatickým na albu patřila již zmiňovaná **Lásko má**, kterou si Jitka od Jacqua Brela vypůjčila přes mostík z repertoáru Hany Hegerové a která jí pomohla už k vítězství v *Talentu '70*. Anebo zmiňovaná **Rue de la Gaité** nazvaná podle jednoho z pařížských bulvárů v Montparnasse. V těchto případech ale nejde o Suchého texty, první napsal Pavel Kopta, v druhém jde o E. F. Burianem zhudebněnou Nezvalovu báseň ze sbírky *Sbohem a šáteček* (i ona si ale v 80. letech našla cestu do semaforického *Vetešníka* a později ještě do pásma *I ty zpíváš si ty hity*). Ojedinělou spoluprací je ještě **Rozkvetlá zahrada**, jedna z mála písniček, kde si Jitka Molavcová sama složila hudbu na hravý text J. Suchého. „Za tuto melodii mě pochválil Ferdinand Havlík i Jiří Suchý. Asi se zase pustím do skládání hudby,“ řekla mi k ní paní Molavcová dnes. Možná právě na této písni z celé desky nejlépe vidíme spojení něžnosti a komiky Molavcové, protože v textu písničky zprvu rozehrává obrázek zamilované dívenky, který se posléze proměňuje do černé hororové komedie, v níž veverkám čechrá broky kožichy a polévá švagra kyselinou, k čemuž mu něžně pje. Časopis *Melodie* přijal Molavcové albový debut dobře a v hodnocení kritiků se stala nejlepším deskou měsíce (*Melodie* 1976/2).

A ještě jednou Jitka v roce 1974: „Já si už dneska uvědomuju, že v těch populárnkách nezpívám úplně věrohodně... Taky proto bych v budoucnu chtěla nahrávat jen kvalitní skladby. Ale nemohu zaručit, že tohle předsevzetí docela splním...Měřítkem kvality pro mě bude připravované profilové album – po takové cestě chci v budoucnu jít.“

Zajímavé je, že brzy po vydání desky byl v Semaforu oznámen vlastní sólový recital Molavcové, ale přestože se tento nápad ještě později několikrát oživil (např. v roce 1976 pod názvem *Velmi osvobozená domácnost*), nikdy k němu nedošlo.

Za albem najdete i celou řadu bonusů. Úvodní **Lítám** je jedna ze dvou dochovaných nahrávek, kdy Jiří Suchý spolupracoval s nadaným skladatelem Bohuslavem Ondráčkem, známým např. spoluprací s Golden Kids. Jitka mi k ní pověděla: „To byl můj nápad. Po vítězství v celostátní pěvecké soutěži pro mě mnozí renomovaní skladatelé psali písničky, já se úspěšně houpala na různých houpačkových hitparádách a přeskakovala renomované zpěváky. Když mě zavolał slavný pan Bohuslav Ondráček navrhl jsem, aby melodii dal otextovat Jiřímu Suchému.“

Nána v povětrí je již zmiňovaná rozhlasová nahrávka písně ze *Sladkého života blázna Vincka*, **Naše rodinka** je Jiřím Suchým otextovaná píseň *Uncle Fud* z repertoáru americké poválečné hvězdy Dorothy Shay. V Semaforu ji Jitka zpívala v zájezdovém pořadu *Album* a pro Československý rozhlas ji nazpívala s Vlachovým orchestrem v roce 1979. **V dešti** je skladba stylově odlišná, zařazená na album věnované textaři J. Apltovi *Malovaný džbánek*. Jiří Suchý:

„Když nás tehdy oslovili, rád jsem souhlasil, protože písničku jsem velmi dobře znal z půvabného muzikálu Alfreda Radoka – byl to muzikál pro dvě osoby a uvádělo ho kdysi Divadlo ABC.“ Jiří Aplt začínal svou kariéru už ve 30. letech, jeho texty zpívali všichni od Inky Zemánkové a Rudolfa Cortése až posléze po Karla Gotta, Waldemara Matušku či Evu Pilarovou.

Následující dvě skladby **Ten dnešní den** a **Věčný snílek** jsou z muzikálu *Každý má svého Leona*. J. Suchý ve svých vzpomínkách napsal: *„V roce 1982 potkala mě a Jitku zvláštní věc. Obrátil se na nás ředitel Hardt s tím, že by bylo dobré, kdybychom v Semaforu nastudovali americký muzikál They're Playing Our Song. V českém překladu Ivo Havlů Každý má svého Leona. Byli jsme autorským divadlem a sám jsem kromě Golema nikdy nehrál v cizí hře. Měl jsem pocit, že bych to ani nedokázal. Důvod pro tenhle podivný pokyn byl, jak se domnívám, ten, že Ivo Havlů se dohodl s autorem hry Neil Simonem, že hra by mohla být uvedena v chudobném Československu, kdyby se za ni nemusely platit tantiémy.“* Přes poněkud odlišnou poetiku měla hra nakonec v Semaforu veliký ohlas, a Jiří Suchý dokonce plánoval její zfilmování, z čehož, jako z mnoha dalších projektů té doby, sešlo. Paní Molavcová mi doplnila: *„Při písni **Věčný snílek** jsem měla slzy na krajíčku a slyšela jsem vzlyky z hlediště. Představení bylo úspěšné. Diváci mají červenou knihovnu se šťastným koncem rádi dodnes.“* Doplním ještě, že melodie napsal světoznámý skladatel a držitel Pulitzerovy ceny Marvin Hamlisch, který složil například muzikál *Chorus Line* nebo hudbu k snímkům *Sofiina volba* a *Podraz*.

A konečně poslední série písniček je už z novější doby, z desky *Na okně seděla kočka*, kterou Jitka Molavcová nazpívala pro děti na sklonku 80. let, jen pár týdnů před revolucí. Ostatně práci pro děti se Jitka Molavcová věnuje celou kariéru, nejen písničkami, ale i hraním v mnoha pohádkách, v někdejší *Malém televizním kabaretu*, kouzelným dabingem večerníčku *Káťa a Škubánek* nebo psaním knížek. LP *Na okně seděla kočka* obsahovala v aranžmá Petra Maláska z poloviny znovu přezpívané Šlitrovy hity, které už kvůli opakování titulů vynecháváme s výjimkou písně **Co já všechno dovedu**, jejíž fragment v Šlitrově podání zazněl pouze ve filmu *Zločin v šantánu*, ale na desku se dostal až zde. Album obsahovalo také několik nových skladeb se Suchého texty (v případě **Já nemám apetit** i hudby), v jednom případě s melodií přímo Jitky (**Není špás, milé děti**), několik dalších (**Tak už mi vyměňte plenu**, **Dětičky a tetičky**, **Pověřivá holka**) zhudebnil někdejší semaforový kontrabasista Karel Vágner, který se svým orchestrem obstaral i hudební doprovod. Mezi písněmi je i další ze slavných comedy songů 20. let *The Laughing Policeman*, jenž otextoval J. Suchý pod titulem **Cha cha** a který vyšel i jako jeden z pilotních singlů k desce. Zdeněk Svěrák v knize *Molavcová, to přece víte...* složil Jitce poklonu právě skrze tuto písničku: *„Jednou jsem byl u toho, když Jitka natáčela pro televizní Silvestr krásnou, ale obtížnou písničku. Obtížnost spočívala hlavně v tom, že většinu textu tvořil zpívaný smích. Smát se přirozeně na povel, do taktu, podle not, a ještě k tomu před obecenstvem složeným z herců a zpěváků, je samo o sobě děsný úkol. Jitce se to dařilo, ale natáčení bylo z technických důvodů uprostřed skladby přerušeno a muselo se začít znovu. Bylo to daleko horší než opakovat anekdotu pro stejné posluchače. A právě ve chvíli, kdy to Jitka Molavcová vzala znovu a znovu nás rozesmála, jsem si uvědomil, že už je skutečným mistrem ve svém oboru. Neboť jednou z krutých zkoušek profesionality je umět znovu svou věc zopakovat s nezměněnou kvalitou a jako by to bylo poprvé.“* Dodejme, že písnička si také našla cestu i do Semaforu, zněla v době vydání alba v první porevoluční hře *Hej rup aneb Peklo nebude, Ráj se vrací*.

Závěrem ještě dávám slovo kapelníkovi orchestru celé desky, Karlovi Vágnerovi: „K Jiřímu Suchému chovám neskutečný obdiv, jak jako k člověku, tak jako ke kumštýři. Neměl jsem proto vůbec žádný problém, natočit s Jirkou a Jitkou desku Na okně seděla kočka, kterou jsem s nimi nahrál jen tak do šuplíku, protože v té době Jiří Suchý moc podmínky k práci neměl. Dokonce jsme pro Jitku napsali i pár společných písní. Na štěstí přišel listopad 89 a tehdy ještě vinylová deska přišla s velkým úspěchem na trh. Nikdy nezapomenu na nádhernou spolupráci jak s Jiřím Suchým, tak s Jitkou Molavcovou, a kdyby mi jeden z nich zavolal ve tři ráno, že mě potřebují, běžel bych za nimi třeba pěšky. Tím bych chtěl naznačit, že na Semafor vzpomínám s láskou, jako na jedno z nejhezčích období mého muzikantského života.“

PÍSNÍČKY A POVÍDÁNÍ ZE SEMAFORU

„...neslevil, nepoetizoval, nepatetizoval každodenní život, jenom z něj jaksi utřel prach. Netvrdil, že Praha je zlatá loď, ani ji nenazýval pohádkovým městem; konfrontoval prostě její noční pasáže s kaňonem takhle k večeru. Nepotřeboval lhát; dovedl básnit...“

Přemysl Rut o J. Suchém (sborník O divadle, 1987)

V roce 1977, tři roky po vydání zatím posledního semaforického alba, se otevřela vrátka do vydavatelství Panton a začala poměrně nenápadná, ale ve výsledku (a v rámci možností) celkem plodná spolupráce mezi Semaforem a Pantone, zejména v sérii pod hlavičkou „**Písničky a povídky ze Semaforu**“. První deska měla právě tento název a vracela se sice z poloviny do semaforické minulosti, ale přinesla i několik novinek. Nicméně i pokud šlo o starší „šlitrovky“, byly to písničky ve své době buď opomenuté, nebo natolik nenápadné, že si jich v bohaté semaforické produkci většina lidí ani nepovšimla.

Právě to byl případ hned úvodní **Kdo na slepičku volá Pipi**, jedné z písniček filmu *Kdyby tisíc klarinetů*, kterou v závěru muzikálu pod názvem *Vstupní scéna Alkalis-revue* dokonce zpívala autorská dvojice S+Š, nicméně se z hity nabitých *Klarinetů* nikdy na desku nedostala. Až nyní ji Jiří Suchý oprášil, Jiřího Šlitra už nahradila Jitka Molavcová a náladou nás skladba spíš než do vojenské základny přenesla na nějaký francouzský bulvár (o mnoho let později zněla v Semaforu znovu ve hře *Život je náhoda v obnošené vestě*). Dále do minulosti se na desce vracela úvaha **Ať žije velryba** z první semaforické hry *Člověk z půdy* (v době vydání LP se hra na prkna Semaforu právě vrátila, byť bez tohoto textu). Stejně tak zpívané vyprávění Malého Lorda o jeho kamarádech z knížek nazvané **Mušketýr** se ve své době ztratilo ve stínu prvních semaforických hitů a poprvé se na desku dostalo až zde. K mluvenému slovu nás vrátí Jitka Molavcová se Suchého povídkovými **Náš dům je jedna rodina** (původně ze spojovacích textů hry *Zuzana je zase sama doma*) a **Střela** (z *Papírového blues*).

Lubomír Dorůžka ve své recenzi v Melodii napsal: „V popředí stojí ovšem vždycky kouzelná poetika Jiřího Suchého, a v tomto směru měl výběr na této desce šťastnou ruku. Ze scének a

monologů je snad jen augustovská **Čepice s kšiletem** (byť zcela stylově odehraná Molavcovou) trochu cirkusově konvenční; i tohle však k Semaforu patří. Ale **Velryba a Kočky** jsou vynikající, a **Střela** je vzorová ukázka toho, jak Suchý dovede říkat a psát velice závažné věci, aniž by to třeba jen zdálky zavánělo čítankovou moralitou. V písničkových textech jsou **Dobré rady** příkladem Suchého rýmové virtuozity v duchu jemného poetismu. Po hudební stránce je Havlíkův **Kankán** zcela stejného rodu jako chytlavé melodie Jiřího Šlitra. (...) Ale nakonec jsem si nechal **Podivnou hodinu**. Tady se Suchého obrazy hromadí takovým způsobem, že to už nepřipomíná Nezvala, ale Dylana; hudba i způsob přednesu z toho však dělají Dylana, který může být stěží jiný než český. Podivné přibuzenství, snad i trochu překvapující – ale nikoliv nemile.“

Zdržme se tedy ještě u Šlitrovy pozůstalosti a **Podivné hodiny**. Za jeho života píseň ožila pouze jednou v televizním *Matesu*, kde ji zpíval tehdejší člen Semaforu Josef Laufer, zatímco „křoví“ mu dělali Suchý, Šlitr a Milan Drobný. Suchý ji po Šlitrově odchodu ještě oživil v recitalu *Ten pes je váš?*, ale na gramofonovou desku se dostala poprvé také až na tomto albu. Dekadentní text o vraždě a lehkých děvčích, už tehdy cenzura nepustila, teprve když Suchý pohotově navrhl změnu titulu na **Podivná hodina v Los Angeles** (ačkoliv v textu o americkém městě není ani slovo), z problému se stala de facto přednost a na oko sociální kritika Západu.

Druhá strana desky už mapovala hry havlíkovské éry, *Zuzanu v lázni* připomínalo komické číslo **Čepice s kšiletem** a k recitalu *Ten pes je váš?* se vrátily úvaha **Kočky** i píseň **Dobré rady**. K té Jiří Suchý později v jednom ze semaforových programů Zuzany Stírské řekl: „*Tuhle písničku jsem složil někdy v létech sedmdesátých, zpíval v pořadu Ten pes je váš? A líbila se nejen Zuzance Stírské, která se tam pohybovala na scéně, ale i divákům. Až potud je všechno v pořádku, ale pak jsem ji jednou slyšel z rádia, nezpíval jsem ji já, zpíval ji nějaký francouzský zpěvák, možná že sám Gilbert Bécaud a mě najednou došlo, že ji takhle francouzsky neslyším ponejprv, slyšel jsem ji tak už před léty a bohužel daleko dřív, než jsem ji složil. Zřejmě mě uvízla v mozkových závitech, zasunutá, odložená a jednoho dne, když jsem si vymýšlel melodii pro novou píseň, tak se záludně vynořila a předstírala, že jsem si ji právě vymyslel. Já ten podvod tenkrát neprokoukl, neprokoukl ho vlastně snad ještě nikdo, přišel jsem na to až mnohem dýl a to už bylo pozdě, písnička už byla na gramofonových deskách, žila si svůj život, já byl uvedený samozřejmě jako její autor.*“ Nové Havlíkovy melodie druhá strana desky přináší dvě, obě ze hry *Elektrická puma* – úvodní divadelní číslo hry **Kankán to je lev** a naopak závěrečnou, protiválečnou **Bombu na klíně**, doplněnou ještě stejně laděným monologem Suchého o mravencích z téže hry. „*K písničce o bombě na klíně bych měl dneska možná dodat, že jsem měl představu starého dvojpláštníku z první světové války, kdy se bomby shazovaly z letounů ještě ručně. Ve druhé světové válce už byly umístěny v trupu letadla, kde se automaticky otevřela dvířka a bomby začaly vypadávat. A dneska už se snad ani nebombarduje – obstarávají to rakety. Časy se mění zatímco písničky mají stále tu podobu, jakou měly v době svého vzniku.*“

Dodejme, že **Bomba na klíně** i **Kankán to je lev** jsou zde natočené s doprovodem Havlíkova orchestru na rozdíl od playbacků orchestru Karla Vlacha, které byly používány při reprízách hry v divadle. Kolářova recenze *Elektrické pumy* z časopisu *Melodie* vyzdvihovala tehdy jak **Kankán**, tak i další písně vydané na EP desce Supraphonu: „**Kankán to je lev** ukazuje, že Havlíkovy skladby si v ničem nezadají s melodiemi Jiřího Šlitra, jiskří muzikantskou invencí, vyzařují pohodu a velmi dobře korespondují s texty Jiřího Suchého. Těžko hádat, zda písničky, jako **Stádo velocipedů**, **Orchestrion z ráje** či **Dárek nevšední**, psané speciálně pro divadelní hru, by obstály

v souboji o popularitu s běžným komerčním zbožím; jisté je, že patří k nejlepším, jaké u nás za poslední léta vznikly.“

A tím se plynule dostáváme k bonusům desky, které nás ještě pozdrží ve hře *Elektrická puma*. Plánované LP ze hry sice nikdy nevyšlo, ale alespoň se na trh dostala malá EP deska, ze které pochází následující čtyři písničky vydané s krásným původním obalem výtvarníka Karla Vilguse, s nímž divadlo vydatně spolupracovalo. Úvodní duet Jiřího a Jitky se jmenuje **Orchestrion z ráje**. „Text jsem psal na svém letním sídle, což je starý mlýn. A původně jsem po třídenním zápase s písmenky zplodil něco, co se jmenovalo *Krajina z kraje*. Když jsem to četl své ženě Bělině, usoudila, že je to hovadina, a měla pravdu. A tak jsem text zahodil a za několik hodin jsem přišel s **Orchestrionem** a Bělina usoudila, že to už je lepší. A měla zase pravdu.“ Úsměvný příběh mi k ní přidala i paní Molavcová: „Vzpomínám si, jak jednou při představení, Jiří Suchý tento duet zachránil. Já to tehdy spletla. Zazpívala jsem totiž jiné slovo... Správně mělo být: ‚Mocná síla zvyku požehná Tvé doteky‘ a Jiří Suchý pokračoval: ‚Budem-li mít kliku, zešílíme na věky‘. A já ten večer myslela na něco jiného, to víte mládí! A tak jsem najednou chybně zazpívala: ‚Mocná síla zvyku požehná Tvé POCITY‘... A Jiří Suchý pěkně v tempu a okamžitě přebásnil: ‚Budem-li mít kliku zešílíme JÁ I TY‘. Tehdy jsem si s úctou uvědomila, že je nejen jedinečný, ale i pohotový básník a textař.“ A do třetice citace, tentokrát dobová, když se v rubrice časopisu *Melodie* *Jak já to slyším* ptali Michala Prokopa na jeho názor na tuto skladbu, mimo jiné řekl: „Já mám rád humor, když je trošku šmrncnutý lyrikou, což Suchý dovede. Taková schopnost je síla, s kterou vítězí mezi našimi textaři už dvacet let. ‚Sen lásky sním / Jen si ho sněž‘ – kdo jiný by tohle vymyslel?“

Následuje zamilovaná ukolébavka zpívaná pouze Jitkou **Stmívá se a já jdu spát**. V kontextu hry jde de facto o sebevražednou písničku Reginy, i když pochopitelně semaforicky nadsazenou, Jitka mi k ní pověděla: „Při této písni jsem umírala láskou. Hrála jsem divokou a smyslnou Reginu s dlouhými černými vlasy. A hrála jsem ji ráda.“ Další duet Molavcové a Suchého **Dárek nevšední** tvořil zvolňující přírůstek hry po vážném závěru tvořeném **Bombou na klíně**. Čtvrtá písnička **Stádo velocipedů – cink cink**, zpívaná všemi třemi protagonisty hry, otevírala druhou polovinu *Pumy*. Desku v kritickém zhodnocení singlů vydaných za uplynulý měsíc hodnotil v *Melodii* Pavel Skála (1976/2): „Na pěti snímcích se představuje Jitka Molavcová, z dílny Suchý-Havlík podle mého názoru lépe dopadá poetičtější **Orchestrion z ráje** a bujarý **Dárek nevšední**, než **Stádo velocipedů – cink cink** (tento slogan je trochu málo) nebo **Stmívá se a já jdu spát**, kde je stylizovaná role zpěvačky coby naivky dále prohloubena, což může vyznít na jevišti Semaforu, ale z desky to jde trochu na nervy.“ Jan Burian zase na stránkách stejného periodika konstatoval: „Deska představuje v písničkách **Orchestrion z ráje** a **Stádo velocipedů – cink cink** kultivovanou poetickou legraci, charakterizující Jiřího Suchého v jedné z jeho základních poloh ovlivněných *Morgensternem*. *Sen lásky sním / Jen si ho sněž / Škoda, že neumím / Vyzpívat city / To by byly hity /... to jsou šperky, které nevyváží zlato seškrábané ani z deseti Bratislavských lyr.“*

Bonusy pokračují dadaistickou říkankou Suchého a Dvořáka ze *Zuzany v lázni* a písničkou **Hojivá mast** ze stejné hry (singl byl vylosován v omezeném nákladu k premiéře). Divadelní archiv nabízí i kramářsky laděnou **Truchlivou píseň o Juliáně a Severýnovi** z dob spolupráce tria Suchý – Molavcová – Dvořák. Paní Molavcová na ni vzpomíná: „Na kramářskou písničku o Juliáně ráda vzpomínám. Režisér Ivo Paukert ji s námi dokonce natočil do televizního pořadu

*Dostaveníčko v Litomyšli. Moc nám to, jako potulným zpěvákům, slušelo. Později jsem si **Píseň o Juliáně** vzala i do svého repertoáru a zpívala ji sama s kytarou.“*

Další dvě písničky, **Vesnická romance** a **Slečna v sedmý řadě**, reprezentují zájezdní program Semaforu pojmenovaný právě podle druhé z nich. Soubor divadla s ním začal jezdit po zemích československých v roce 1974 a program svým způsobem parafrázoval některé scény z někdejšího Šlitrova recitálu *Ďábel z Vinohrad* (roli oné slečny z titulu hry představovala Jitka Molavcová). Zazněla zde i **Vesnická romance**, kterou Jiří Suchý s manželi Sodomovými zpíval už v Redutě a která se vrací do Semaforu dodnes (nejprve v *Zuzana je sama doma*, zatím naposledy ve vzpomínkovém pásmu *Začalo to Akordem*). Zajímavé je, že originál *The Faithful Hussar* původně vůbec není comedy song, naopak jde o německou protiválečnou písničku z 19. století, kterou v 50. letech proslavil i válečný film Stanleyho Kubricka *Stezka slávy*. Jiří Suchý ji ale převzal po svém: „*Tenhle starobylý Frantzenův popěvek o věrném husarovi jsem zpíval v Redutě, v době, kdy jsem o pravém obsahu písničky neměl tušení a tak se v ní husar nevyskytuje, místo toho je to trochu recesní popěvek, kde jsem si pohrál s rozdělenými slovy.*“ Obě písně přivítal Jiří Černý v Melodii (1975/4) slovy: „*Proti konkrétním kýčům je tato úsměvná zbraň účinnější než diskusní seriály o úpadkové, leč nejmenované hudbě.*“ Jde také o jednu z mála písniček, kde hlavní hlas zpívá Josef Dvořák, který se posléze dostal dokonce do ankety Zlatý slavík, v časopise Jonáš klubu to tehdy vtipně komentoval: „*Být šestaosmdesátý ze čtrnácti miliónů, to je krásný. To vlastně Karlu Gottovi šlapu pořádně na paty.*“

Duetu **Miláčku** z *Kytice* jsme se věnovali už dříve. Ale vraťme se k němu ještě jednou a dejme na tomto místě slovo textařovi Pavlu Koptovi, který se Suchým a Šlitem několikrát výrazně spolupracoval. V rubrice *Jak já to slyším* (Melodie 1976/5) k písni řekl: „*Tak teď budu mlčet a s chutí si to vyslechnu...No tak to byl kolega Suchý se slečnou Molavcovou. A samozřejmě tvorba, která je mi nesmírně milá, vždycky jenom obdivuji Suchého nezměrnou fantazii, jak pořád ještě nachází v češtině nové, překvapivé rýmy, v jeho textech je jakési humorné poetično a vše se nese v takovém sebeironickém pohledu. Interpreti zpívají s gustem a muzika je úměrná textu. Je-li to Havlíkova hudba, pak měl šťastnou ruku.*“

Altánek a **Tam, kde známe každé kámen** jsou Havlíkovy mimodivadelní melodie natočené s orchestrem Václava Zahradníka a přihlášené do soutěže *Píseň pro Hvězdu*, díky čemuž také vyšly na singlech (bez ohledu na neoficiální zákazy, účast v soutěži byla anonymní, proto se jí mohl Suchý zúčastnit). **Altánek** nazpívali Jiří s Jitkou 14. 6 1973 a bylo to vůbec poprvé, kdy se společně setkali ve studiu před mikrofonem. Po letech písnička ještě ožila ve hře *Sex + Sex je 12* (2004) a díky tomu byla znovu natočená na CD *Almanach 2004-2005*. V Melodii **Tam, kde známe každé kámen** tentokrát Jiří Černý nepochválil: „*Nová nahrávka Jiřího Suchého vychází jako druhá strana singlu Valérie Čížmárové (ta je i na obalu) a v nenápadité melodii Ferdinanda Havlíka Tam, kde známe každé kámen, s níž mnoho nepořídí ani Suchého tradičně nadprůměrný text, ani jeho zpěv, který je vždycky přímo úměrný výraznosti skladby.*“ (1974/2)

Kvér a flaška ginu je částečně zhudebněnou reminiscencí Šlitrovy scénky ze hry *Ďábel z Vinohrad*, kterou Suchý složil na americkou píseň *The Battle of New Orleans* a v prosinci 1976 ji nazpíval na desku jako host někdejších semaforských hostů – kapely Country Beat Jiřího Brabce. „*Občas jsem rád zabrousil do country hudby. Jiří Brabec se svým bandem pracoval u nás v divadle se skupinou M. Šimka a J. Grossmanna a jednu sezónu nahradil orchestr Ferdinanda*

Havlík i v naší skupině. Závěrečné povely jsem si vypůjčil ze svého scénáře pro Šlitrův recital *Ďábel z Vinohrad*.“ *Save The Bones For Henry Jones* byl opět původně americkým hitem, interpretovaným kde kým od Nat King Colea po The Jackson Sisters. Jiří Suchý ji v říjnu 1977 nazpíval jako **Tento týden v pátek** ve vtipném duetu se sestrami Marthou a Tenou Elefteriadu: „Sestry Elefteriadu mi nabídly tuhle písničku a protože zazpívat si s Marthou a Tenou za zvuku orchestru Gustava Broma mi připadlo lákavé, tak jsem souhlasil. Martha hrála nějaký čas taky v Semaforu (ve hře *Smutek bláznivých panen*).“ Písnička vyšla i na sampleru *Gong 5*, který v Hudebních rozhledech (1980) zcela roztrhali, ale duet označili za „zlaté zrnko alba“, v dobové Melodii nad ním slovy chválily nešetřil třeba také Václav Neckář. Později Jiří Suchý duet zařadil i do hry *Únos turecké houslistky* (1997).

PÍSNÍČKY A POVÍDÁNÍ ZE SEMAFORU 2

„Nejsme divadelní historici, a tak snad můžeme vyslovit osobní názor. Semaforem to všechno začalo. To, co se tenkrát dělo v suterénu *Ve Smečkách*, bylo – v r. 59 – něco neuvěřitelného. Poezie Semaforu se šířila zcela mimo oficiální komunikace – jako oheň v trávě. Plno lidí začalo zakládat své vlastní Semaforey. Nás to spíš – když jsme skoro o deset let později začínali – zrazovalo! Můžeme se s tím naším Cimrmanem postavit vedle Semaforu, Zábradlí a Činoherního klubu, aniž bychom byli trapní? Myslím, že každý, kdo dnes něco v umění dělá, je tím obdobím, ať už ho osobně prožil nebo ne, poznamenán, i jedno lze říci s jistotou: dnešní opravdu slušná úroveň české písničky by nebyla, nebýt Suchého a Šlitra.“

Ladislav Smoljak (Jonáš, 1980)

Album *Písničky a povídání ze Semaforu 2* s podtitulem *Tentokráte na gramodesce připomínající tvorbu Jiřího Šlitra* je deskou, která Semafor let osmdesátých vystihuje svým obsazením, ale obsahem se vrací do let šedesátých. Obsahuje totiž pouze písně Jiřího Šlitra, které spojuje jedna věc – nebyly v šedesátých letech vydány na deskách, a z většiny nebyly jejich studiové nahrávky dokonce ani pořízeny. Diváci Semaforu je tedy většinou znali z prken Semaforu, ale z důvodu tehdejší obrovské produkce firmy S+Š se zkrátka už na desky nevešly. Nicméně hned úvodní **Kulatý prachy** pro Semafor nevznikly, je to Šlitrova melodie z doby, kdy hojně spolupracoval s textařem Pavlem Koptou (společně napsali i pozdější semaforské hity pro Hanu Hegerovou **Černá Jessie** a **Dnes naposled** zařazené i zde v bonusech CD *Evergreeny ze Semaforu 1*). Ostatně Koptova slova vedle bravurních veršů Suchého ob stojí na jedničku: *Za lžící slivovice / Ztropíme ostudu / Dvě zlatý rukavice / Hodíme osudu...* Do finálního aranžmá ji dovedl Ferdinand Havlík a do Semaforu nakonec cestu také našla, to když zazněla v revue *Děti kapitána Granta* v roce 2008 (stejně jako si do Semaforu už v 80. letech našel cestu Koptův syn Václav a zpívá i hraje v něm dodnes).

Z recitalu *Ďábel z Vinohrad* zde najdete řadu písniček, protože ve své době jich na deskách vyšlo poměrně málo. Vedle Šlitrova monologu o prohlídce Semaforu jsou to konkrétně skladby **Jak se zbavit dámy**, **Slečna Mici** a **Vy jste tak sympatický**, všechny v původním záznamu z divadla, nově nazpívali Ferdinand Havlík a Evžen Jegorov **Šnečí fox**. Podobně **Vítr nevane sám** zněla sice také v *Ďáblovi z Vinohrad*, ale S+Š ji napsali už mnohem dříve, těsně před založením Semaforu. Suchý tehdy odešel z Divadla Na Zábradlí a vrátil se do jazzové Reduty, kde se chystal uvést program *Pondělí je ve středu*. Právě v něm měl „Vítr“ zaznít, ale stranický úředník tehdy hru nedoporučil a putovala i s písní do šuplíku. Na svůj vinylový debut si musela počkat téměř čtvrt století. Stojí také stranou od ostatních nových nahrávek této desky, které všechny natočili členové orchestru Ferdinanda Havlíka. Více mi prozradil dlouholetý člen kapely George & Beatovens pan Stanislav Staněk: „**Vítr nevane sám** jsme s Jiřím Suchým nahráli v Plzni, v Komorním divadle, nešlo tehdy o žádnou stálou skupinu, spíš o několik hudebníků, kteří se znali a vesměs náhodně se sešli, na bicí tehdy hrál Josef Němejc, na kytaru Pavel Skála a já na baskytaru.“

K *Ďáblovi* souběžný recital, Suchého *Benefici*, zde zastupují nejprve píseň **Sedmdesát hrobařů**, kterou zpívá Pavla Greifonerová, dcera muzikanta Pavla Greifonera, kontrabasisty Havlíkova Swing bandu a hlavně dodnes opory stálého semaforského orchestru. A maličká Petra tehdy jistě netušila, že zpívá písničku s erotickým motivem: „*Další oblastí, která podněcuje mé nápady, je láska, chcete-li erotika. Téměř všechny mé texty mají erotický podtext. Lze si ho všimnout i tam, kde není patrný na první pohled. Například: v písničce Sedmdesát hrobařů, což je taková křehká pohádka o mrtvém hrobařikovi, je erotický motiv postaven na verši A já sbírám do kloboučku / Na paloučku sedmikrásky. Tuhle větu mi totiž evokovala atmosféra obrazu křehké dívky v slaměném klobouku, která jde po louce.*“ (Jiří Suchý, *Jak vznikaly písničky*, 1977) *Benefici* ještě připomíná **Čím budu, tím budu rád**, číslo Suchého a Havlíkova orchestru (do jehož finále zapojili i narážku na Jordanův hit *Caldonia*), tato skladba zazněla i ve filmu *Jonáš II aneb Jak je důležité mít Melicharovou* a Jiří Černý slovy chvály nešetřil: „*Swingrockové Čím budu, tím budu rád* zdaleka netěží jen ze slovních a hudebních citací semaforského hudebního archivu, ale z nepolevujícího napětí v aranžmá i v Suchého skizzovitém, nepopisném, dynamickém zpěvu.“ Dále na albu najdeme duet **Taková láska**, který původně zněl ve hře *Poslední štace* (1968). Se Suchým jej nově nazpívala Ludmila Podubecká a pro úplnost dodejme, že písnička v 70. letech zněla v divadle také v zájezdním představení *Hospoda u zeleného klimpru* a nejnověji pak v roce 2002 ve hře *Život je náhoda v obnošené vestě*. Hudební epos **Můj pes** byl posledním příspěvkem S+Š do repertoáru Evy Olmerové, která ji v roce 1968 zpívala ve svém semaforském recitalu. Jiří Černý ji označil za stěžejní bod celého alba: „*Nevadí, že z desky trochu trčí, jedenácti minutami, zpěvem Evy Olmerové i atmosférou barového rekviem za hadrového psa zvaného Máslo. (...) Na Šlitrově lehce načrtnutém střídání temp, rytmů a melodií nese Olmerová polozpívané a mluvené vzpomínky na Másla z krajních sil svého už křehčího, ale stále tak doufajícího, oddaného a ve svých nečekaných, jemných výrazových obměnách muzikálně osobitého hlasu.*“ Doplnuji to, co pan Černý napsat nemohl, na studiové nahrávce ze zjevných důvodů chyběly poslední tři sloky s verši jako: *Proč nemám pas do ciziny / A proč tady hynu touhou / Proč nemůžu jako jiný / Vydat se na cestu dlouhou*. Když se do Semaforu v roce 2004 **Můj pes** vrátil v podání Jitky Molavcové (pásmo *80 svíček na ztraceném dortu*), už tam ony verše nechyběly. Protiválečná **Lili** je pak jednou z nemnoha písní z *Jonáše a tingl tanglu*, která se ve

své době také na desku nedostala (další takovou je na tomto boxu skladba **Šišlala**, zařazená na LP *Evergreeny ze Semaforu 2*). Inspirací pro **Lili** byl německý válečný šlágr *Lili Marleen*, jehož text napsal básník Hans Liep před svým narukováním do první světové války (i přes nacistický zákaz, který mířil na její pacifistický podtext, se stala za druhé světové války nesmírně populární právě mezi německými, ale posléze i spojeneckými vojáky).

Závěrem ještě část hodnocení pana Černého, který sice poukazuje na nižší průměr některých písní (v porovnání s jinými díly S+Š), ale také říká: *„Album, od Suchého obalu až po dokumentaci solidní a dopracované, v nových aranžmá tu opatrněji, tu účinněji hledačské (použití syntezátorů), je svým obsahem nezbytné pro ctitele Semaforu a radostné i pro jiné posluchače, napojené na poetiku V+W, Skoumala & Vodňanského, Buriana & Dědečka, Lasicy, Satínského & Filipa či Marka Ebena.“*

Mezi bonusy alba z archivu rozhlasu nabízíme **Baladu z mlází**, někdejší duet S+Š natočený pouze pro televizní snímek. Jiří Suchý jej nazpíval znovu v roce 1975, tentokrát už ne jako duet, ale zůstal na dlouhá léta opět ležet v archivu. **Kam se asi René žene** je písnička natočená pro organizaci BESIP v rámci reklamní akce *Měsíc dopravní bezpečnosti*, jež se starala o osvětu dětí v oblasti dopravní výchovy. Za doprovodu Havlíkova orchestru ji Jiří Suchý nazpíval ve studiu Smetanova divadla 21. června 1982 a deska vyšla jako příloha časopisu ABC v podobě folie „Zvuková pohlednice Země“ (obal byl jako vystřihovánka rovněž součástí časopisu). *„Bylo to v oněch neblahých dobách, kdy vládcem Supraphonu byl nový ředitel Kvídera, a ten nedopustil, aby v jeho Supraphonu vyšlo cokoliv ode mne. Tehdy mě a Ferdinanda Havlíka oslovil časopis ABC s žádostí, zda bychom nesložili pro děti píseň nabádající k dopravní kázni. A protože u nás by vyjít nemohla, ujistili mě, že vyjde, neboť plastová deska se bude lisovat v SSSR. A vyšla.“*

V 80. letech nás pozdrží i další bonusy. **Lípa zelená** byla napsaná pro pořad finské televize a stala se jedním z hudebních vrcholů hry *Vetešník* (1987). Jitka Molavcová: *„Evžen Jegorov mi tehdy poradil: ‚Jed’ do přírody a tam cvič na saxofon. Ty němé tváře Ti nadávat nebudou‘. Měl pravdu. Odjela jsem, cvičila v holubníku, kurníku. Jedna slepice sice přestala snášet, ale ty ostatní to snášely docela dobře. S Lípou zelenou jsem slavila úspěchy nejen v USA, Kanadě, Finsku, Moskvě, Bratislavě, Brně, Ostravě, ale i v Praze Na Vlachovce. Tato rokenrolová polka se Jiřímu Suchému opravdu povedla.“* Nahrávka **Pohlednice** je z roku 1988, samotná skladba ale vznikla už na počátku 70. let, pro CD *Rarity z rádia* k ní pan Suchý dodal: *„Tahle písnička byla napsána pro soutěž Písničky pro Hvězdu. Ted’ bych měl konečně prozradit, proč jsem se tak často hrnul do různých soutěží – důvod byl ten, že soutěž byla anonymní, a tak v době, kdy jsem zrovna nesměl do rozhlasu, dráždil jsem takhle příslušné hodnostáře. Soutěžní komise roztrhla obálku a dočetla se, že oceněná písnička je od nežádoucího autora. A protože komise byla vícečlenná a jeden jaksi kontroloval druhého, nebylo možné písničku hodit pod stůl a nastal problém, co s tím. A tak se prostě odvysílala a já měl pocit jakéhosi minivítězství nad blbým režimem. Jednou se dokonce přihodilo, že jedna písnička (jmenovala se **Divný věci** – kde je jí asi konec) vyhrála v soutěži první cenu a přiřknout ji Havlíkovi a Suchému nebylo zrovna nejméně vítané, a tak byla vyhlášena desítka cen bez uvedení pořadí a tam ta naše už tak nečněla. Krásný doklad toho, v jaké době nám bylo dopřáno žít.“* (pozn.: **Divný věci** najdete na CD *Divadlo Semafor 1970-1985*)

V anonymních soutěžích to Suchému tedy procházelo, ale jinak se potýkal s cenzurou neustále, kupříkladu s textem pro desku Václava Neckáře. Ten připravil na konci 70. let k vydání

album *Podej mi ruku a projdem Václavák*, nejen že musel z názvu na nepochopitelný příkaz úředníka vypustit slova „*projdem Václavák*“, ale zároveň z desky musela zmizet i kupletově laděná **Óda na Prahu**. J. Suchý: „*Ve snaze mi trochu pomoci, oslovili mě bratři Neckářové a vznikla tahle písnička, která však v oné době nevyšla – opět stranický ředitel Kvídera a zákaz.*“ Nakonec se ale dostala na singl alespoň těsně před revolucí v roce 1989, i když v dobové euforii poněkud zapadla. V Semaforu později zazněla ve hře *Sex + sex = 12* (2004), v pásmu sestaveném z nerealizovaných scénářů normalizační doby. Poučen touto svévolí cenzorů navrhl Suchý, když vydával Ferdinand Havlík album *Swing Cocktail* (1984), že pod českým textem **Goody Goody** z repertoáru Bennyho Goodmana podepíše s jejím svolením raději Věru Křesadlovou, jež ji také interpretovala.

Ostatně Křesadlovou slyšíme i na další bonusové EP desce vydané k filmu *Jonáš aneb Jak je důležité mít Melicharovou*, který volně navazoval na úspěšný snímek *Jonáš a Melicharová*. Opět jej režíroval Vladimír Sís (šlo o jeho vůbec poslední snímek), ale nevycházel už z žádného konkrétního divadelního představení, šlo o původní scénář plný snových vizí nemocného Jonáše a do nich vstupující ošetřovatelky Melicharové. Hudebně byl tentokrát více v duchu vzpomínání na Šlitrovu melodii. Písničky, jež vyšly na tomto EP, si dle Suchého slov na obale desky kladly za cíl doplnit známé hity vydané v té době na LP *Evergreeny ze Semaforu*. Konkrétně k nim napsal: „*Připomenou vám příslušné scénky z filmu a navíc i doby, kdy naše písničky vznikaly. Psali jsme je tehdy pro přítomnost a na doby budoucí jsme neměli pomýšlení. Psali jsme je rádi, z jakéhosi vnitřního tvůrčího přetlaku. Řekl bych, že vlastně nemohly být nenapsány. A myslím si, že je to na nich vidět. Jejich kvalita byla různá, posouzení ponechávám odborníkům. Ale jedno si dovolím tvrdit sám: jsou spontánní, z palce nevycucané, skládané z radosti. Nechtě se ta radost přenáší i na posluchače.*“ Konkrétně jde o **Sedm dárků** (z *Ďábla z Vinohrad*), **Pro bratrance** (*Zuzana je sama doma*), **Jak se plaší zlé sny** (*Sekta*) a **Píseň sekretářky** (původně psaná pro vánoční program *Smutné vánoce* a posléze zapomenutá „v šuplíku“). Poslední bonus je rovněž z filmu, byť stylisticky zcela jinde – do vod moravského folklóru nás zavede titulní melodie pohádky *O statečném kováři* (1983, režie Petr Švéda). Hudbu napsal Petr Ulrych, který také melodii nazpíval: „*Této spolupráce s Jiřím Suchým si velmi vážím, i když jsme na písni O statečném kováři pracovali odděleně, už je to dost dávno, ale pokud si dobře vzpomínám, zhudebnil jsem jeho už hotový text. Bylo mi velkým potěšením a jsem rád, že i po tolika letech má tato písnička své posluchače.*“

FAUST / JONÁŠ, DEJME TOMU V ÚTERÝ

„*Jitka je profesionálka, o všem přemýšlí a pracuje na sobě. Vždycky na každou zkoušku přijde perfektně připravená a je velice tvárná. Jí třeba může říct i uklízečka – „Helejte, to koště, když hrajete tu Melicharovou, držte takhle – já to mám vyzkoušený.“ A ona by mohla říct – babo, dejte mi pokoj! Ale ona si to okamžitě zaznamená, poděkuje a pak připomínku využije.*“

Vladimír Hrabánek (*Sloužil jsem v Semaforu*, 2005)

FAUST

31. 5. 1984 je datum, které nám archiv udává jako dokončení nahrávek ze hry *Dr. Johann Faust*, *Karlovo nám. 4, Praha 2*. Desky byly lisované nadvakrát, protože poprvé nesplňovaly technické parametry. Poprvé od vydání *Kytice* o deset let dříve vyšla pospolu více jak polovina nahrávek z nové semaforové hry, kterou hudbou opatřil Ferdinand Havlík (další písně pak vyšly na LP *Divadlo Semafor 1970-1985*). Trefně napsal Miroslav Tiefenbach v recenzi v dobové *Melodii*: „*Tentokrát to není LP, ale dvojalbum malých desek, které však svým významem dosahuje rozsahu velké desky.*“

Dejme nejprve slovo autorovi hudby: „*Faust – hra, která patří mezi špičky Suchého tvorby semaforových her. Napsal ho velmi dobře a hezky. Hezká komorní komedie. Molavcová byla rovnocennou partnerkou Suchého a tady se objevil její veliký talent. Ta souhra mezi ženskou a mužskou rolí byla perfektní a tady se ukázalo, jak velký zdroj komiky je na jevišti. A síla humoru každým představením narůstala. (...) Já mám krásnou vzpomínku na Fausta. Jednak jsme v představení měli jako pěvecký sbor Lišáci velký úspěch pro komické provedení, na to stále vzpomínám, na dlouhého Evžena Jegorova, stejně dlouhého, možná delšího Rudolfa Dandu, malého Jiřího Hájka a sebe, taky jsem byl pro smích.*“ Hudebně-komické číslo, na které zde Ferdinand Havlík vzpomíná, se dostalo i mezi natočené skladby, jde o titul **Chodíme světem s dobrou náladou**. Právě ten Jan Kolář vyzdvihl vedle celého Havlíkova přínosu hře v recenzi hry na stránkách *Scény*: „*Myslím, že skladatel tu napsal svou nejzdařilejší hudbu od Kytice. Hudbu stylově čistou, rytmicky pulsující, mísící humor se smutkem a neobávající se nejedné citace a její následné parodie. Havlíkovy sklony k travestii prozrazuje i jeho vystoupení s dalšími hudebníky a la legendární Lišáci.*“

Samotnou hru otevíral hostující herec Svatopluk Beneš, hvězda hlavně prvorepublikových filmů, který do role i semaforového kolektivu skvěle zapadl a i s odstupem času na něj všichni vzpomínali s velkou úctou (Jitka Molavcová: „*Gentleman ze staré školy, herec, který strašně moc umí.*“). Píseň, kterou Beneš představení zahajoval, se jmenovala **Protektorátní blues** a otevírala také pantonskou desku: *V duchu slyším pochod / Nikým nehraný / Čtyři koně vraný / Čtyři nevráný...*

Jiří Suchý: „*Pak tu byl taky Svatopluk Beneš, legendární Ríša z filmové Pohádky máje a jeden z nejslavnějších milovníků českého filmu. Velice nás potěšilo, že přijal naši nabídku a že si dokonce zazpíval **Protektorátní blues**, přestože tvrdil, že je zpěvu nezpůsobilý. Ale jeho song se ocitl i na gramofonové desce a obstál.*“ (z knihy *Inventura-Vzpomínání 1969-1989*) František Knopp v *Lidové demokracii*: „*Havlíkova hudba dobře splňuje svůj divadelní účel. Hity z ní asi nebudou, i když takové **Protektorátní blues** je skvostné, samo o sobě.*“ Tiefenbach v *Melodii*: „*Je vzrušujícím dobrodružstvím naslouchat mistrovskému přenášení nálady na posluchače hercem a na singlu pozoruhodným zpěvákem Svatoplukem Benešem v **Protektorátním blues**, které spolu s **Písní pro dva** v podání Jiřího Suchého a Jitky Molavcové patří k vrcholům předkládané nabídky.*“

Píseň pro dva, zamilovaný hudební dialog mezi Faustem a Markétkou (předcházející ve hře nejvážnějšímu monologu o válce postavy Christel, na desku zařazený pod titulem **Děvče z Chebu**), vyzdvihl opět M. Tiefenbach z *Melodie*: „*Píseň pro dva hovoří ze srdce a strhuje*

pozornost přirozenou lehkostí, kabaretní graciézností a náladou. Suchý byl vždy mistrem přirozenosti a je jen škoda, že s Molavcovou nedostal více prostoru, vždyť něžného, šansonového přednesu není na gramofonových kotoučích zase tolik.“ I po letech paní Molavcová souhlasí: „Tento duet mám moc ráda. Dodnes ho s Jiřím Suchým zpíváme a vzpomínáme na krásné tajemné představení. Hrála jsem Markétu i Mefistu. Jedinečná herecká příležitost.“ Další skladba **Čas kráčí kolem nás** ve Faustovi zazněla dvakrát, když ji znuděným německým filmařům zpívá česká zpěvačka Zorka představovaná Ludmilou Podubeckou. Tato dnes už trochu zapomenutá

zpěvačka, která v 70. letech zaujala na Intertalentu 73, poté zpívala s Gondolány, s Petrem Rezkem nebo krátce i s Katapultem, nastoupila do Semaforu právě do hry *Faust*, kde střídala těhotnou Vladěnu Krumlovou.

Sám Jiří Suchý Havlíkovu muziku vyzdvihl i v rozhovoru pro tehdejšího Jonáše: „*Mně se líbí. Jo to ten protektorát, kterej ale není úplně důslednej, poněvadž je to současnej muzikál. Udělat jenom protektorátní muziku by asi nebylo docela správný. Trochu nám byl vzorem třeba Foss. Ten, když dělal Kabaret, tak tam měl taky starou muziku, ale povýšenou a už jako rozvedenou, což se tenkrát nedělalo. Tenkrát byla písnička a šmytec. Havlík neváhal udělat třeba jednu písničku (**Explozi**) úplně pro tu dobu atypickou, poněvadž v ní se říká myšlenka hry. Ty ostatní ale udělal s dobovým koloritem. Pak je tam přechod k těsně poválečný swingový muzice, takový názvuky. Prostě to není vyloženě ortodoxní. A to si myslím, že je dobrý, poněvadž, jak říkám, je to současnej muzikál.*“

Část *Fausta* včetně písniček se ještě v době nejnovější vrátila do Semaforu jako součást hry *Dal si růži do polívky* (2010), ale zajímavější osud jej čekal ještě v letech osmdesátých, když Jiří Suchý dostal prostřednictvím divadelního producenta a novináře Kari Seniuse nabídku režimovat *Fausta* ve finském Kellarinteatteri a režim jej – snad abychom v zahraničí působili demokratičtěji – pustil. Hra se i přes jazykovou bariéru povedla a měla velký úspěch, což dokazují i další semaforské hry uvedené v tomto divadle. Pro náš box je navíc zajímavé, že k představení dokonce ve Finsku vyšla magnetofonová kazeta, kterou naleznete na CD *Rarit*.

JONÁŠ, DEJME TOMU V ÚTERÝ

Časopis Jonáš klubu přinesl už v prosinci 1971 informaci, že se v divadle začíná pracovat na třetím Jonášovi, ale ve skutečnosti tuto postavu oživil Jiří Suchý až po zralé úvaze a zejména poté, co vedle něj skutečně „vyrostla“ nová partnerka, Jitka Molavcová. Pracovní titul zněl *Vyvěste fangle* a Suchý hru napsal v nemocnici během zotavování po menší operaci. Díky Pantonu a neutuchající práci Jana Koláře na vydávání dalších semaforských desek z ní nakonec téměř všechny písničky mohly vyjít na vinylech.

Nahrávky pro dvojitou EP desku *Jonáš, dejme tomu v úterý* vznikly rok po *Faustovi* na konci června 1985. V kombinaci se singlem **Rekviem za utopenou rybu / Finále (Opona stříbrem pošíťá)** a písněmi zařazenými na LP *Divadlo Semafor 1970-1985* nám vzniká přehled většiny nových písní ze hry. Jonáše doplňovalo ještě několik starších šlitrovských melodií jako *Bar Honolulu*, *Vyvěste fangle*, *Propil jsem gáži* a také **Barevná holka**, skládaná už pro *Benefici* (1966) a později oživená v zájezdním programu *Hospoda u zelenýho klimpru* (1977). Po *Jonášovi* znovu zazněla ještě ve *Vetešníkovi* (1987) a Jitka Molavcová ji zařadila (jako tehdy jedinou semaforskou

píseň) na své druhé sólové album *Tohle jsem já?* z roku 1984. Právě tam jsme sáhli pro studiovou nahrávku, o které Miroslav Tiefenbach v recenzi desky v Melodii napsal: „Výborně vychází ze srovnání s ostatními texty i o něco postarší **Barevná holka** Jiřího Suchého, plná poetických obrazů a jazykové komiky. Mimo jiné je Jitka Molavcová ideální interpretkou Šlitrových písniček – obdivuhodně jí sedí.“

Rekviem za utopenou rybu nazpívala Jitka za doprovodu Havlíkova orchestru 28. února 1986. „Při této písni s ekologickou tematikou jsem na jevišti klečela, zpívala a ukazovala na pomyslnou leklou rybku rybičku, která plavala kolem mne. Jednou mě rozbolelo koleno, a tak jsem druhý den vyhledala pana doktora a on mi tehdy v minulém století řekl s vážnou tváří: ‚Koleno máte opotřebované.‘ Tato zpráva mě opravdu vylekala. Dnes, po třiceti letech, když tu píseň zpívám opět v kleče a naštěstí bezbolestně, vzpomínám na toho vtipálka. Někteří doktoři mají jedinečný smysl pro humor.“ Na obal desky byla tehdy omylem vytištěna špatná předloška (*Rekviem pro utopenou rybu*), na albu *Divadlo Semafor 1970-1985* byla zase přejmenovaná na *Rekviem za leklou rybu*, jde ale stále o stejnou skladbu, která se vrátila do Semaforu ještě v roce 2002 v povodňové revue

To nám to pěkně začíná. Obdobně druhá strana singlu s písní označenou jako **Finále (Opona stříbrem pošíť)** – jde o spojení dvou kratších písniček **Opona stříbrem pošíť** a **Vydáme se na tu cestu dlouhou**. V recenzi singlu v novinách Gramorevue Jiří Černý napsal: „Nostalgie chaplinovská i semaforová, nenaladěné dívčiny, umíněná dohra a nezpronevěřená poezie i projev Jiřího Suchého vyznačují **Finále** z filmu *Jonáš*, dejme tomu v úterý; překvapivé je **Rekviem pro mrtvou rybu**, cele Suchého ekologicko-sexuální miniatura pro maximální zpívající klaunku Jitku Molavcovou.“

Písničky pro v pořadí třetího divadelního *Jonáše* tentokrát nenapsal jen Ferdinand Havlík (**To je láska, Nejsmutnější varieté...**), ale některé své texty zhudebnil i Jiří Suchý (**Znám tolik písní, Trvalo to rok...**) a dvěma melodiemi do hry přispěl také tehdejší semaforový zvukař a někdejší student skladby na lidové konzervatoři v Praze Vladimír Vích (**Dítě velkoměsta**). A byli za to vesměs po zásluze pochváleni, zejména Jiří Suchý jako nevyčerpatelný gejzír poetických nápadů: „Suchý udivuje stálou schopností nabíjet zdánlivě prosté texty adresnou, živou a emotivně jasnou aktuálností, oscilující od protiválečné satiry k písním o nutnosti nenechat v člověku zemřít chuť rvát se s ubíjejícími projevy hlouposti a nadřazenosti.“ (Martin Hrabák, *Lidová demokracie*). „A jestliže při našem rozhovoru, který byl otištěn ve *Večerní Praze* v loňském roce, Jiří Suchý sliboval, že jeho příspěvkem k polemice o nekvalitních písňových textech bude právě představení *Jonáše*, dejme tomu v úterý, vyjadřuje se k tomuto problému více než pádně. Většina textů je otištěna v divadelním programu, a tak je může každý divák vnímat, hodnotit a ocenit i podruhé, jako poezii.“ Pravdu tohoto tvrzení J. Richtera z roku 1985 dokládá například text **Nejsmutnější varieté**. Přes poněkud syntetický klávesový zvuk vás píseň přenesení do světa, jaký Jiřího Suchého odedávna fascinuje a kterému dokáže ve svých textech vtisknout tak svébytnou poetiku – pokleslé varieté, zasazené zde dokonce kamsi do šedivého činžáku, a přesto dýchající právě tím kouzlem, které dalo vzniknout samotné postavě *Jonáše*. *Šedivej činžák sotva stojí / A v suterénu – můj ty světě! / V prostředí v němž se člověk bojí / Je nejsmutnější varieté*. Nebylo divu, že právě tato píseň se stala vracejícím se motivem filmového zpracování hry.

A co k písničkám dnes říká Jiří Suchý: „**Znám tolik písní** – tenhle text mi byl velice blízký, a tak jsem si ho zhudebnil sám. Snoubí se v něm ozvěna starokabaretní poetiky s nostalgií a k obojímu jsem začal s přibývajícím věkem zvolna směřovat. **To je láska** – love song pro slečnu Žofii Melicharovou bylo nutno pojet jako crazy song, abych se vyjádřil po anglicku, protože ta osoba je příliš spjata s komikou, než aby mohla být taková píseň pojednána vážně. **Rekviem pro mrtvou rybu** – ten název svědčí o lajdáctví odpovědného činitele. Správný název je **REKVIEM ZA UTOPENOU RYBU**. V tomto smutném názvu je zašifrována krůpěj humoru a to je to, co mám rád. Nehledě k tomu, že rekviem bývá zpravidla za někoho, a ne pro někoho, kdo už o tom neví. **Dítě velkoměsta** – u téhle písně je zajímavý autor hudby. Vladimír Vích byl delší dobu zvukařem divadla Semafor a občas pro radost složil nějakou písničku. Některé z nich jsem otextoval a zazněly v našich představeních. **Vydáme se na tu cestu dlouhou** považuju za jednu ze svých nejzdařilejších. Nedostalo se jí ovšem té publicity jako třeba **Pramínku vlasů**, **Blues pro tebe** nebo jiným mým skladbám, protože móda Semaforu se už rozplynula, ale mám za to, že jsem pořád skládal písničky, které nebyly o nic horší. **Znát ten pravej dům** tvořil původně s předešlým jakési soupísni, občas jsem napsal skrumáž písniček, které se tvářily, jako že jsou jenom jedna, leč složitá. Ale jak vidno, každá může žít i samostatně.“ A Suchého spokojenost s výsledkem tohoto soupísni potvrzuje i Jitka: „**Vydáme se na tu cestu dlouhou** je jedna z mých nejoblíbenějších písniček, a navíc se mi pěkně hraje na saxofon. Moc se jedinečnému hudebnímu skladateli Jiřímu a rovněž báječnému textaři Suchému povedla. A **Znát ten pravej dům** – to byl přídavek!! Já byla dojatá, diváci nepřestávali tleskat a mně unikly souvislosti. No, nedivte se, prosím vás, v takový krásný společnosti.“

K výběru písní tehdy Jan Kolář na přebalu desek píše: „Jejich kvalitativně vyrovnaná úroveň ztížila výběr pro tuto nahrávku. Snažil jsem se tedy volit písně, které nejvíc vypovídají o charakteru představení. O jeho nespoutané komediálnosti, prosté lyrčnosti, protiválečné notě i nostalgické náladě, připomínající Chaplinův film Světla ramp. Zároveň jsem se pokusil naznačit vývoj Suchého poetiky od poetické ‚Lásky nebeské‘ k silně ironické ‚Je to láska‘. Nebo, v jiné tématice, od lapidárně sděleného ‚Tulipánu‘ ke komplikovanému textu ‚Dneska jsme dál‘, epicky jako by navazujícím na Voskovcovu a Werichovu ‚Civilizaci‘.“

Protiválečná **Dneska jsme dál** skutečně připomínala odkaz V+W (Dřív museli lidi v boji prát se / Bitva byla úkol pro svaly / Poltit lebky byla ruční práce / Mechanizace – tu tenkrát neznali) a všimly si jí i Zemědělské noviny v recenzi hry: „Hudební stránka představení byla jiskrná, zejména se vytáhli jak Suchý, tak Ferdinand Havlík ve finále první poloviny představení písničkou **Dneska jsme dál**.“ A možná právě i na ni poukazovala Irena Gerová ve své recenzi, kde konstatovala, že Jonášovy „nové rýmy vyrážejí dech“. Každopádně v ní ale Jiří Suchý dnes vidí spíš onu ‚tulipánovskou úlitbu‘: „**Dneska jsme dál** byla zase jednou potřeba se ve vyhrocené době zavděčit nejvyšším místům, která přemýšlela jak nám zrušit další existenci. Takováhle písnička o věci neoddiskutovatelně kladné přece jen působila jejich záměrům problémy. A s tím, co se v ní zpívá, jsem vlastně souhlasil – nebylo třeba lhát.“

Jitka Molavcová se hrou Jonáš, dejme tomu v úterý definitivně stala jevištní partnerkou Suchého. Svůj komediální talent rozšířila ještě speciálním hudebním číslem – hrou na saxofon. V roce 2005 v Novinách Prahy 12 vzpomínala: „V 80. letech minulého století jsme si řekli s Jiřím Suchým, že budeme oba dva hrát v Semaforu na saxofon. On na to zapomněl, ale já ne. Přes prázdniny jsem se do toho pustila, poprosila jsem Evžena Jegorova, aby mi pomohl. Ve vši

*tichosti jsem se profoukala k první písničce. Nikomu jsme nic neřekli a po prázdninách jsem zahrála Jiřímu Suchému k narozeninám svou první píseň Sonny boy. Jirka zajásal a napsal do nové hry Jonáš, dejme tomu v úterý rock'n'roll. V únoru byla premiéra. Klepala se mi kolena, prsty a všechno, co se může klepat.“ Ferdinand Havlík ve své knize Můj život s klarinetem vzpomíná: „Naučila se hrát na několik hudebních nástrojů, na saxofon ji učil Evžen Jegorov a ten mi tenkrát řekl: „Člověče, ta holka má smysl pro muziku a ten saxík se učí, ti řeknu, to jde samo, když to půjde takhle rychle, tak nám oběma vypráší kožichy, ta nás vysaxofonuje! Ta hraje za tu krátkou dobu taková sóla, že čumím!“ Jak si Jitka nástroj skutečně osvojila, dokazuje rock and roll, na který ve své předešlé vzpomínce odkazuje, **Trvalo to rok**, ke kterému mi nyní doplnila: „Tuto píseň pro mě a můj saxofon složil Jiří Suchý. Moje první veřejné saxofonové sólo. Pro diváky to bylo překvapení, nevěřili, že opravdu na saxofon hraju. Jeden divák se mě po představení dokonce ptal, kde mám ukrytý ten magnetofónek. Ale já opravdu hrála a moc mě to bavilo. Jiří Suchý měl radost, diváci měli radost, moje maminka měla radost, všichni měli radost. Až na jednoho našeho souseda. Ten radost neměl. Zastavil mě jednou před domem, kde jsme bydleli, a s nevinnou tváří se zeptal: „Jé....Ty tady taky bydlíš? To Tě lituju. Tady nějaký blbec pořád hraje na saxofon.““*

1. prosince 1986 měl premiéru film *Jonáš a Melicharová*, první schválený film s podílem Suchého od natočení o šestnáct let starší *Nevěsty*. Režisér a spoluautor scénáře Vladimír Sís tehdy z velké části převedl do filmu to, co se odehrávalo na jevišti právě ve hře *Jonáš, dejme tomu v úterý*. V rozhovoru pro časopis *Kino* tehdy mimo jiné řekl: „*Písničky, i ty nejnovější, mají šanci prolínat se zase generacemi. A jejich texty? Jsou takové jako v době, kdy se musely psát dobré texty, protože byly slyšet, jak říká Jonáš šťastné Melicharové.*“

A pro úplnost zde na CD dokresluje představení ještě nahrávka, která se na desku ve své době nedostala – číslo Jitky Molavcové **Život je muzikál**. Nahrávka se dochovala v archivu Českého rozhlasu a je jednou ze tří písní tohoto boxu, kdy Jitka Molavcová sama zhudebnila Suchého text. Jako herečka, která se této profesi věnuje celý život, se více než kdy jindy snadno ztotožnila s jejím textem: *Život je muzikál / Člověk jde na scénu / Aby si odpykal / Tu svoji roli / Když si s ní poradí / Dostane odměnu / Někdy to nevadí / Někdy to bolí...* Ostatně sama mi k němu pověděla: „*Nádherný text! Když jsem si ho tenkrát přečetla, okamžitě jsem sedla k pianu a pokoušela se vymyslet melodii. Vymyslela jsem ji, ale poctivě přiznávám, že text zvítězil nad mým skladatelským uměním. Ale není všem dnům konec...*“

Další dva bonusy pocházejí ze singlu ke hře *Smutek bláznivých panen*. Hra s podtitulem *Anatomie jednoho snu* se tehdy uváděla již osmým rokem a měla velmi dobrý ohlas. V době premiéry ze hry nevyšla žádná písnička na desce, teprve opět z iniciativy Jana Koláře se na trh dostal tento singl. Rock and rollový **Bar** zpívá Ilona Záluská v roli bezejmenné Zpěvačky a text opět patří k tomu zlatému fondu písňového básnictví, ze kterého je cítit Nezvalův vliv na Suchého: *Černá barva kaviáru z černých očí čiší / Okoralé ráno v baru kručí duši myši / Alkoholy cizích značek na parkety kanou / Triangl jak umíráček cinká na shledanou*. Navíc mi o jejím vzniku pan Suchý prozradil následující: „*To je tak trochu experiment. Text jsem psal tak, aby se v každém slově opakovala hláska, která dávala verši rytmus. Dejme tomu tady to bylo R a Č: ČeRná baRva kaviáRu z ČeRných oČí Čiší... Jindy jsem zkusil protěžovat R a Š: OkoRaLé Ráno v Baru kRuší duši myši... Jindy zase to bylo L: LaZuRoVé LiKéRy se LáskypLně Lesknou... Smyslem toho bylo rytmitizovat text, což je v češtině, na rozdíl od jazyka anglického, daleko těžší. A tak*

jsem to zkusil takhle a ono to docela fungovalo. Text je skutečně velmi rytmický – poslechněte si ho, a pokud mi nedáte zapravdu, mýlíte se.“

Temně laděný **Noční song** z druhé strany desky jde v surrealistických stopách ještě dál: *Tma vystoupila z márnice / Zdá se mi že jsem rohožka / Ležím na prahu pivnice / A noc je nahá černoška*. Opět vzpomíná J. Suchý: „Poučen poetismem Vítězslava Nezvala, postavil jsem imaginaci této písně na rýmech – řeknu to jinak: rým mi nadiktoval poslední slovo verše a na mně bylo, abych předcházejícími slovy to poslední zdůvodnil. A protože poslední slova byla vzájemně velmi nesourodá, musel jsem pustit svou fantazii ze řetězu a povolit jí, aby si dělala, co chtěla. Abych v případě, že by mi žádný verš nenapadl, mohl nahradit to poslední slovo jiným, rozhodl jsem se, že všechny verše budou mít dva společné rýmy: -ice a -ožka. A řeknu vám, že to je hodně těžký! Postup inspirace rýmem používali i poetisté ve dvacátých létech minulého století a Vítězslav Nezval si vzpomíná, jak jistý redaktor vyslovil pochybnosti o jeho verši o děťátku na koni, protože se mu zdálo, že je to tam kvůli rýmu. Kolega Mahen mu na to odpověděl: ‚Kamaráde, ono se to tak nějak dělá.‘ A mluvil mi z duše.“

Další singl patří ke vzpomínce na zájezdový program – byt se jednou měsíčně hrál také ve Vinohradském divadle – *Případ Eleonora*, hudební detektivka, kterou režíroval Evald Schorm a kompletní hudbu po čase složil Jiří Suchý. Na pantonský singl se dostala píseň profesora-inspektora (Jiří Datel Novotný) **Ach, ty stránky**, ve které vzpomíná na své literární detektivní hrdiny. Datel Novotný si ale tehdy v rozhovoru pro Gramorevue na nahrávku postěžoval: „Přiznám se, že s touhle nahrávkou spokojený nejsem. Tu písničku jsem zpíval dlouho před tím v divadle. Pak jsem přišel do studia a tam byl jiný doprovod, jiné aranžmá, jiné tempo... Já nejsem ve studiu tak často, abych dovedl reagovat profesionálním způsobem.“ Na druhé straně singlu najdeme písničku **Co je to pré**, která se později v 90. letech stala inspirací ke vzniku celé hry *Pré*. V rozhovoru pro DVD se záznamem hry Suchý říká: „Ve hře *Případ Eleonora* se vyskytovala písnička o tom **Co je to pré**. Pré to je to, co mají myši, když kocour není doma, a mně se to slovo tak zalíbilo, že v okamžiku, kdy jsem měl potřebu napsat novou hru *Semaforu*, vznikla vlastně od toho názvu celá hra (...) Já jsem se taky zamýšlel nad tím, co vlastně znamená slovo *pré* a nevypátral jsem to, nevím, co znamená, ale líbí se mi.“

TEXTY

„Jiří Suchý má jako textař jednu obrovskou vadu – neumí napsat text, který by nebyl dobrý. A to i v době, kdy to umí každý druhý.“

Josef Dvořák, květen 2012

Textování mimodivadelních písniček bylo Suchému ne snad schváleno, ale až na výjimky spíše trpěno. Jde o CD svou stylovou stavbou lehce bizarní, najdete zde pop, rock, blues, folk, swing, tango, ale také kuplet, čardáš, písničku pro děti, muzikálovou melodii... Představte si jeho

poslech jako výlet po Praze, kde najdete památky všech stylů od různých autorů, které i přes svou různorodost tvoří jeden homogenní celek. Začínáte nedaleko Václavského náměstí, vaše procházka počíná v pasáži Alfa: „*Pragoimo, Sluna, Parfumerie, holič, krejčí...Semafor. Pasáž vás hladí a hýčká, je opravdu příjemná, nemění se...*“ (Jan Faktor, Jonáš, 1971)

I v letech normalizačních měli o texty Suchého zájem zpěváci a zpěvačky, které Semafor takříkajíc „udělal“ v předešlém desetiletí: Karel Gott, Naďa Urbánková, Eva Pilarová nebo Hana Hegerová. Právě mnohonásobný Zlatý slavík Karel Gott jich nazpíval celou řadu, například ke vzniku desky svých oblíbených starých swingových písniček *Melodie, které nestárnou* v roce 1975 nazpíval *Smile (Smích)* z Chaplinova filmu *Moderní doba*, kterou do svého repertoáru převzaly desítky umělců od Tonyho Benneta až po Michaela Jacksona. Zajímavé je, že Chaplin ji napsal pouze jako orchestrální skladbu a text získala od jiných autorů téměř dvacet let po uvedení filmu – na český text Jiřího Suchého si musela počkat ještě jednou tolik let. Na stejné LP najdeme i *Lazy Bones* alias **Dlouho spát**. Pavel Skála v recenzi desky napsal: „Česká podoba Carmichaelovy *Lazy Bones (Dlouho spát)* působí v konvenčním textovém sousedství (*láska ve všech pádech*) velice osvěživě. Ostatně i Gott zde zpívá s odpichem a výrazovou bezprostředností, jako by na chvíli zapomněl, že by měl pouze krásně pět.“ (*Melodie*, 1976/2) Jiří Suchý ji později v 90. letech nazpíval také, a to s orchestrem Pavla Klikara.

O rok později najdeme na dvojalbové kompilaci živých nahrávek *Písně z televizního seriálu Zpívá Karel Gott* hned šest starších titulů se Suchého jménem, a konečně následujícího roku na albu *Karel Gott '77* přibyly i zcela nové autorské skladby, kdy tři Suchého texty zhudebnil Karel Svoboda: **Mám zlatej důl**, **Vodopád** a **Vážka zimomřivá**. To už se opět cenzorům nelíbilo, ale Karel Gott měl postavení, kdy si mohl prosadit, co chtěl. Režim tedy zkusil zaútočit jinak a Zlatému slavíkovi byla dána lákavá nabídka na vlastní televizní speciál věnovaný propagaci tohoto alba s drobnou podmínkou – zmizí z něj písně s texty Suchého. A budiž zde podtrženo, nejen že Karel Gott písničky z desky nevyhodil, ale ještě píseň **Mám zlatej důl** vydal na singlu, přezpíval ji do němčiny a ruštiny, díky čemuž se prodávala na deskách i v Sovětském svazu a Západním Německu. A prodávala se, jak dokazuje text z květnové *Melodie* (1977): „*Svobodův a Suchého titul Mám zlatej důl se v interpretaci Karla Gotta těší největší přízni posluchačů z celé supraphonské singlové produkce – v přehledu nejprodávanějších SP desek odsunul již v polovině února Fernando s Věrou Špinarovou na druhé místo a dosud je první.*“ Singl se nakonec držel v první desítce prodejnosti dokonce přes půl roku od vydání.

V západním Německu na přelomu 60. a 70. let také často natáčela Hana Hegerová a na každou desku zařadila i nějakou semaforickou píseň. Uváděla svůj recital v Divadle Na Zábradlí a v roce 1973 jí Supraphon vydal album *Recital 2*, na kterém najdeme skladbu **Rámusy blues** opatřenou textem, a tentokrát i hudbou J. Suchého. Sama paní Hegerová si tehdy v rozhovoru pro *Melodii* posteskla: „*Mám ohromnou radost, když pro mě něco napíše Pavel Kopta nebo Jiří Suchý – ale ten žel nemá moc času...*“ Autor ale v tomto případě nebyl s výsledkem příliš spokojený: „*Nabídl jsem tuhle píseň Haně Hegerové a ona ji přijala, jen aranžér ji zkomolil, a to k horšímu, Hana Hegerová za nic nemůže. Šestý tón v hlavním motivu měl být o půltónu výš – ne není to malichernost, motiv tím dostává zcela jiný charakter. Proto jsem zrovna teď zařadil tuhle píseň do nové hry Laura a Oliver Reality show, aby konečně zazněla tak, jak byla napsána.*“ Jiného názoru byl Rudolf Rohl, který k ní tehdy v rubrice *Jak já to slyším* řekl: „*Moh' byste mi nejdřív ze všeho prozradit, kdo dělal aranžmá? Milan Dvořák? Nádherný. Zpívá*

pochopitelně Hana Hegerová. Vidíte, já už jsem ji nějak strašně dlouho neslyšel a přitom jsme kdysi spolu taky spolupracovali, ještě v Semaforu, no to už je dávno... Nevím, jestli si mohu trumfnout hádat autora...Suchý? Ale i muziku? No, na Jirku je ta hudba dost závažná, žádný lehčí tón, naopak, takový doopravdy vykoumaný. Střídání nálad. A vedle krásného zpěvu ohromný barvy kapely.“ (Melodie, 1975/2)

Eva Pilarová v roce 1987 nově přezpívala svůj první rock and rollový hit **Co je to láska**, a když se vracela jako host do semaforové hry *Výhybka* (1989), získala nový hit: „**Montiho čardáš** bych asi nikdy nezpívala, nebýt krasobruslení. Dívala jsem se na exhibice po mistrovství světa a jeden z krasobruslařů na tuto melodii jezdil. Popěvovala jsem si zároveň s jízdou a napadlo mě, že by nebylo marné nějakým způsobem tuto skladbu zazpívat. Časem jsem na to zapomněla a příležitost přišla na přelomu osmdesátých a devadesátých let, kdy jsem hostovala v Semaforu ve hře Jiřího Suchého a Ferdinanda Havlíka *Výhybka*. Jirka Suchý tehdy ke mně na zkoušce přišel a podotkl, že ta moje postava tam má málo písniček a že by to chtělo – jak doslova pravil – ‚abych zpívala ještě něco, co je notoricky známý, ale co ještě nikdy nikdo nezpíval.‘ Okamžitě se mně vybavil **Montiho čardáš**. Jirkovi se nápad taky zamlouval a napsal mi text. Od té doby říkám na jevišti s trochou nadsázky, že když mě text předával, trochu se kroutil a vymlouval, že otextoval jen ty pomalé části, poněvadž si na ty rychlé jaksi netroufl. Řekla jsem, nevádí, otextuji si je sama. Od té doby, kdykoliv tuto skladbu zpívám, uvádím ji takto: Vittorio Monti, JÁ a slabším hlasem Jiří Suchý. Touto písničkou jsem si získala spoustu mladých příznivců a na Open Air Festivalu v Trutnově, kde mě jmenovali v létě 2009 svojí královnou, jsem získala díky ‚svojí části textu‘ přívěsko Eva Šubyduby.“ Dodejme, že Vittorio Monti skladbu napsal už v roce 1904.

K muzice Karla Svobody nás na tomto CD vrátí dvě písničky Nadi Urbánkové, **Obrázky** a **Nashledanou, přijdu včas**, které natočila za doprovodu studiové kapely Discobolos (vedené Svobodovým bratrem Jiřím). Více mi k nim řekla sama Naďa Urbánková: „Vždycky jsem si písničky vybírala spíš podle textů, a když to byl text pana Suchého, byla to vždy záruka kvality, moudrosti a vtipu. **Obrázky** byla písnička do jednoho pořadu televize, je mi líto, že zapadla, přestože hudba Karla Svobody je krásná, ale tak to chodí, osudy písní a lidí jsou různé. Stejně si myslím, že to je jedna z nejhezčích písniček o Národní třídě a Praze. **Nashledanou, přijdu zas**, to je stejný pořad, stejní autoři a písnička se zvláštním nádechem starodávného smutku.“ Vedle toho originál písničky **Zvony** (Sunny) byl celosvětovým hitem černošského zpěváka Bobbyho Hebba už v 60. letech, český život jí opět vdechl Jiří Suchý na jednom ze singlů Nadi Urbánkové. K další písni, která ale zůstala v archivu rozhlasu a na desku se dostala až několik let po revoluci, mi paní Naďa pověděla: „**Noc a klíč** je jedna z mála písniček, kterou pan Suchý otextoval mimo okruh svých skladatelů. Napsal ji Boban Ondráček, který – ač byl především dvorním autorem Marty Kubišové a Heleny Vondráčkové – si přál, abych ji nazpívala já a také si přál, aby ji otextoval právě pan Suchý. Vzešla krásná šlapací, velkokapellová písnička, která určitě není typická pro Semafor.“ A v rychlém sledu nahrála Naďa Urbánková ještě jednu písničku s textem svého někdejšího zaměstnavatele, **Řekněte mi, zkušením**, se kterou měla úspěch na hudební soutěži v létě 1978. „**Řekněte mi, zkušením** byla písnička ze soutěže Děčínská kotva, kterou napsali pánové Jiří Suchý a Milan Dvořák. Původně mě tehdejší mocní tohoto světa na soutěž nechtěli pustit, pak si to rozmysleli a na generální zkoušce nadšeně porotci vykřikovali, že je to na zlatou. Nedostali jsme nakonec nic, ale oslovil mě poté tehdejší ředitel této soutěže a se sepjatýma rukama prosil, abych mu odpustila, že to musel udělat, protože by se jeho syn nedostal na

vysokou. *Odpustila jsem mu – co bych neudělala pro blaho našich dětí!*“ (tehdy vyhrála Jitka Zelenková s písní *Můžeš mi po vodě psát*). Dodejme, že autor hudby Milan Dvořák také v Semaforu strávil v předchozí dekádě pět let.

Ve stejné době natočila zaslouženou první LP desku i zmíněná Jitka Zelenková, která měla za sebou už velmi slušnou kariéru (působení v Apollu, Rokoku, dlouholetou spolupráci s Karlem Gottem i natáčení s Bromovým, Vlachovým nebo Hybšovým orchestrem). LP deska se jmenovala *Zázemí* (1979) a objevila se na ní i mile swingově laděná melodie opět od Karla Svobody **Láďo, ty ještě spíš**. A v podobném retro stylu nás z nabídky tohoto CD ještě udrží i Klusákův a Havlíkův Swing Kvartet s jejich verzí gershwinovské *I Got Rhythm* alias podle Suchého textu **Tamta dáma** (originál pocházel z muzikálu *Girl Crazy*). O profesionalitě všech muzikantů svědčí fakt, že jde o koncertní nahrávku pořízenou v Redutě v září 1977.

Další dámou našeho výběru je Ladka Kozderková, nadaná brněnská herečka a zpěvačka, která měla vždy blízko k muzikálům (její domovskou scénou bylo Hudební divadlo Karlín), nebylo proto divu, že zpívala i slavnou *Over The Rainbow*. Tuto oscarovou melodii z filmu *Čaroděj ze země Oz* ocenil v roce 2004 Americký filmový institut jako vůbec nejlepší filmovou melodii všech dob. Jiří Suchý mi k ní pověděl: „*Měl jsem vždycky slabost pro zpívání muzikálové hvězdy Ladky Kozderkové a rovněž jsem měl slabost pro píseň Over The Rainbow. Tuhle nabídku zkrátka nešlo odmítnout.*“ Vydání své verze písně pod názvem **Duha** se ale Ladka Kozderková bohužel nedožila, odešla po dlouhé nemoci 17. listopadu 1986 v pouhých 37 letech a album jejích písniček (s dojemným doprovodným textem kolegy Miloše Kopeckého) se pod názvem *Já už vím* na trh dostalo až téměř o dva roky později.

Dagmar Patrasová byla nepřehlédnutelnou herečkou Semaforu prakticky po celá 70. i 80. léta, nicméně uplatnila se spíše ve filmech a TV pořadech určených nejmenším, kterým se věnuje dodnes. Na albu *Pasu, pasu písničky* z roku 1987 se objevila i **Písnička na cestu**, melodie tehdy neznámé Moniky Vejvodové ze slavného muzikantského rodu Vejvodů. Jejím otcem je jazzman Josef Vejvoda a dědem Jaromír Vejvoda, autor šlágru *Škoda lásky*. V té době byla ještě dítětem školou povinným. „*To, že písničku otextoval Jiří Suchý, zařídil můj táta. Jako dítě jsem tehdy vůbec nedoceňovala myšlenku, co je v textu, to přichází až s věkem,*“ pověděla mi paní Monika Štěrbáková-Vejvodová dnes. „*Jsem ráda, že se Písnička na cestu líbí a je to především zásluhou pana textaře a také interpretky. Melodie v tomto případě, myslím, opravdu neruší...*“ Sama Dagmar Patrasová v rozhovoru na serveru České televize k písničce řekla: „*Tehdy vznikla ve Studiu Kamarád hudební soutěž a já ji hned několikrát za sebou vyhrála. Díky tomu napadlo mého manžela, že bychom mohli udělat desku pro děti. (...) Monika Vejvodová, které tenkrát bylo jedenáct let, mi složila přenádhernou melodii. Tehdy jsem si hodně přála, aby mi ji otextoval Jiří Suchý. Jemu se taky moc líbila, a tak mi napsal krásný text, který nazval Písnička na cestu. Dodnes, pokud ji zpívám, mi dovede vehnat slzy do očí.*“

When There's No You byl jeden z velkých hitů Engelberta Humperdincka, který letěl světem v roce 1971. U nás se písničky ujal Pavel Bartoň, vlastním jménem Jiří Šeda. Ten se na naší scéně objevil začátkem 70. let, a ačkoliv by v jeho rychlém startu kariéry mohl někdo vidět protekci od jeho otce, nebylo tomu tak. Bartoň měl jasné nadání a dokonalý tenorový hlas, nicméně jeho podobnost s Karlem Gottem mu nakonec spíše uškodila, než pomohla. Jiří Suchý: „*Pavel Bartoň byl syn ředitele Supraphonu Jaroslava Šedy, kterému jsem vděčil za to, že v době jeho působení*

jsem přece jen směl nahrávat. To, že jsem napsal jeden text pro jeho syna, byla opravdu jen malá splátka za to, co pro mne ředitel Šeda udělal.“ V němčině singl vyšel i v tehdejším NSR, ale prorazit za hranicemi se Bartoňovi nepodařilo.

Pro další píseň musíme až za oceán, za Angelem Villoldem, argentinským skladatelem a jedním z průkopníků tanga, který byl ve své době velkou hvězdou. Píseň **El Choclo** (Kukuřice) napsal v roce 1905 a spontánně ji pojmenoval po svém oblíbeném jídle. Karel Hála ji nazpíval na svou desku *Točí se svět* (1978) s českým textem, ve kterém je El Choclo nešťastný žárlivec, který umírá v souboji o dívku. Ale nebyl by to Jiří Suchý, kdyby do tragického příběhu nevnesl trošku groteskního humoru, který z písně vyzařuje. *„O to mě požádal Karel Vlach. Byl jsem rád, že interpretem je Karel Hála, swingař tělem i duší. To, že el choclo je španělsky kukuřice, jsem netušil, ostatně to tehdy netušil asi nikdo, a tak jsem tímto slovem pokrtil hlavního hrdinu textu. Oči mi otevřel teprve Lukáš Berný, který uspořádal tento komplet.“*

S cenzurou se celou kariéru za minulého režimu potýkal Vladimír Mišík. Kupříkladu na jeho první eponymní album mu byla povolena píseň se Suchého textem **Proč ta růže uvadá**, zatímco druhá píseň obou autorů, **Šero v kavárně**, chystaná pro následující Mišíkovo album, byla zakázána a vyšla teprve po sametové revoluci. V pořadu Milana Lasici *Kam zmizel ten starý song* Vladimír Mišík vzpomínal následovně: *„Může za to Hynek Žalčík, který nás produkoval. Josef Kainar umřel, já jsem měl připravený hudební materiál a on naznačil, že by třeba Jiří Suchý napsal nějaký text. Já se divil, říkal jsem: ‚Myslíš, že by pan Suchý pro bigbeat napsal nějakou písničku?‘ A on na to: ‚Nech bejt a uvidíš‘. Pak ji přinesl a byla to nádhera, takže panu Suchému moc děkuju, že můžu zpívat tenhle text, hrajeme ho dodneška, dokonce to přidáváme a lidi reagují velmi vřele.“* Mišíkovo album mělo už ve své době velký ohlas a chválil jej i přední hudební časopis Melodie, přičemž František Horáček konstatoval: *„...se Suchého poezií se (Mišík) obdivuhodně spřátelil na bázi té nejintimnější šansonierské nostalgie.“*

Naproti tomu se v roce 1988 zcela paradoxně na sólové desce nepohodlného Michaela Kocába *Povídali*, že mu hráli mohl objevit Suchého text **No a co ti schází**, a ještě být zdůrazněný singlovým vydáním (navíc ji nahrávali členové zakázaného Pražského výběru Michal Pavlíček a Klaudius Kryšpín). Není bez zajímavosti, že na ploše čtyř a půl minuty zde zazní vlastně pouhých sedm Suchého veršů a díky „novovlnnému“ stylu Kocába jde o pravděpodobně nejkurioznější spojení Suchého poetiky se zcela jiným typem hudby. Sám pan Suchý mi k tomu řekl: *„Osloven Michalem Kocábem napsal jsem tehdy pro něho hrst textů, z nichž tento vyšel i na desce. Psal jsem je s velikou trémou – nevěděl jsem, jestli obstojím v žánru mně přece jen dost nevlastním. Ale odmítnout v té době jakoukoliv nabídku by bylo poštetilé, protože přicházely jen spoře.“*

Svého času byl zákazy velmi stíhán také Karel Černoch, stejně jako nepohodlný Petr Novák, ale oba se krátce uchytili v Semaforu ve hře *Zuzana v lázni*, kde společně alternovali. Hit **Dívinka z duhy** si tehdy sice odnesl Novák, ale Černoch později v roce 1980 zhudebnil spolu s klavíristou Karlem Štolbou jiný Suchého text **Možná, že to dávno víš** a ten prošel cenzorským sítem na jeho LP *Srdce z plíšku*. František Horáček o písničce v Melodii (1981/11) napsal: *„Nejbezpečněji a nejplastičtěji se sólista jeví ve velkých melodiích, jež tu zastupuje jeho vlastní a Štolbova **Možná, že to dávno víš** s textem Jiřího Suchého. Je to dokonale kompaktní dílo, jež si propracovaností, čistotou formy a velkorysostí logického řešení melodické linky v ničem nezadá s mistrovskými opusy pánů skladatelů ze 40. let.“*

Ve zmíněné *Zuzaně v lázni* zazněla ještě **Tak jak to holky mívaj ve zvyku**, kterou zpívala na Havlíkovu melodii Zuzana Burianová. Vyšla v jejím podání i na desce a zajímavé je, že se Marta Kubišová po svém návratu k muzice rozhodla tento text pod upraveným titulem **Někdy si zpívám** také nahrát, a dokonce po něm pojmenovat svou první polistopadovou desku. Nicméně upravený nebyl jen titul – Havlíkova melodie musela v tomto případě ustoupit nové hudbě kytaristy Luboše Andršta, který tehdy vedl skupinu Energit, jež Martu doprovázela. Paní Kubišová mi k ní nyní prozradila, že tehdy dokonce ani nevěděla, že šlo o semaforickou píseň: „*Luboš Andršt mi v roce 1990 přehrál písničku, která se mi moc líbila, ale vůbec jsem netušila, že autorem textu je Jiří Suchý. Dokonce jsem se dlouho domnívala, že ji napsal Pavel Šrut.*“ Původní havlíkovskou **Tak jak to holky mívaj ve zvyku** najdete na boxu zařazenou na albu *Divadlo Semafor 1970-1985*. A zajímavostí je, že Marta Kubišová v Semaforu málem vystupovala také, v roce 1971 se ji tam navzdory zákazům snažil prosadit Jiří Suchý, ale nakonec se to nezdařilo.

Jméno Jiřího Suchého se skutečně objevovalo na nejrůznějších místech, což dokazuje hudební oblast, o které zatím nepadlo slovo – folk. V roce 1988 vznikla přímo na koncertech LP deska *Porta '88*, na které pod titulem **Tam, kde se Vltava do Mississippi vlévá** zpívala Suchého text z roku 1976 skupina Panoptákum. „*Tenhle text byla čirá recese, protože možná tušíte, že Vltava se do Mississippi nevlévá. A to, že někde dokonce zazněla, o tom se dovídám teprve teď a jsem na ni zvědav. Musím si tenhle komplet koupit.*“ Panoptákum byla jihočeská folková skupina bratrů Pavla a Mikuláše Malhockých, původně pojmenovaná Ptáci, což se po spojení s dívčí skupinou Panenky změnilo na vtipné Panoptákum.

EVERGREENY ZE SEMAFORU

„...A hudba? Jsem asi trochu konzervativní, mně ta dnešní muzika moc neříká. Hlavně texty se mi zdají, s prominutím, někdy slabomyslné. Takže se raději vracím k těm starším věcem. Třeba Suchého mám strašně rád, líbí se mi texty písniček, které po Kainarovi považuji za nejlepší...“

Rudolf Hrušínský, 1981

Evergreeny ze Semaforu 1, zpívá Jiří Suchý, tak v roce 1987 pojmenovalo vydavatelství Panton první z triptychu alb přehrávek starých semaforických hitů a vzniklo v době rivality Supraphonu a Pantonu. Stranický ředitel Supraphonu Jan Kvídera tehdy nechtěl o vydávání byť starých nahrávek Suchého a Šlitra ani slyšet, zatímco Jaroslav Hrabá v Pantonu zastával opačný názor, ostatně pro článek v Gramorevue v roce 1988 napsal slova znějící v dobovém kontextu velmi odvážně: „Zaměření Pantonu a výsledky jeho činnosti byly možné jen a jen díky skutečnosti, že je začleněn do působnosti Českého hudebního fondu, což mu umožňuje nekompromisně a bez jakýchkoliv ústupků vytvářet náročné ediční plány a důsledně je plnit.“ Jiří Černý napsal recenzi první desky evergreenů pod titulkem Věčně svěží Suchý a také si do této situace rýpl: „Protože Supraphon po pětadvaceti a více letech znovu nevydal Suchého a Šlitrovy písně z počátků jejich

divadla Semafor, umožnil Pantonu vydání LP *Evergreeny ze Semaforu 1.* (...) Vydát s původními nahrávkami takových písní třeba i *pětialbum* – jako to nedávno učinila CBS v případě Dylana a Springsteena – by byl kulturní i ekonomický počin, jednoduchý jak ta příslovečná facka. Nestalo se.“ Panton zareagoval přímo tržně, když nebyly k dispozici původní nahrávky, natočili nové, vydané postupně na třech deskách v letech 1987, 1989 a 1990. Celkem čtyřicet jedna písniček z drtivé většiny šlitrovské éry obsahovalo i jednu kuriozitu – **Surrealistická krajina** – jež pocházela ze zamýšleného, ale nikdy nedokončeného cyklu písní S+Š věnovaného výtvarným stylům (jedinou další byl *Kubistický portrét*).

Zajímavostí je, že se na deskách ve více jak polovině písní objevil i hostující C&K Vocal, naše tehdy asi nejprofesionálnější rocková vokální formace, která vznikla na konci 60. let (iniciály v názvu značí dvě opory skupiny Jiřího Cerhu a Ladislava Kantora). V Semaforu hostovala v *Kytici* nebo *Zuzaně v lázni* a zadobře zůstali i po svém odchodu z divadla, Jiří Cerha k tomu v rozhovoru pro rozhlas v roce 2003 řekl: „*Pan Suchý nám sice po sedmi letech sdělil, že máme ‚tu jinou poetiku‘, ale rozešli jsme se v dobrém a se všemi dosud nějak koexistujeme. Kytice byla geniální, ale pak se vztahy začaly zauzlovávat a někteří lidé upadali do osobních problémů a vztahů. Muselo se to nějak řešit. To je taková umělecká proměna. Je dobré po čase vždycky vyčistit Augiášův chlév.*“ K jejich další spolupráci patří právě tato trilogie, kde Jiří Cerha několik písní i aranžoval (např. **Tereza**, **Margareta** nebo **Blues o světle**). Ostatní aranžmá dělal Ferdinand Havlík, který Jiřímu Šlitrovi aranžoval většinu skladeb i v 60. letech, takže přepracovával sám svou práci. Důležitost aranžérské práce je mezi běžnými posluchači málo známá a nedoceňovaná, proto si většina lidí nedokáže představit, jak výrazně Ferdinand Havlík ovlivňoval výslednou podobu hitů firmy S+Š už v době jejich největší slávy. Přesto zůstával vždy skromně v pozadí: „*Ke Šlitrovi jsem chodil do jeho podkrovního bytu na Vinohradech a tohoto člověka z půdy jsem navštěvoval v rámci naší divadelní spolupráce. Přehrával mi své nové písničky a radili jsme se společně o charakteru aranžmá. Musím říct, že skoro vždycky na mě dal a nechal mne písničku aranžérsky vytvořit. Říkalo se a možná ještě říká, že jsem mu písničky udělal a že je tu moje zásluha. Zásluha možná, ale udělal si je sám, ten skladatelský nápad tam byl a byl vždycky originální, šlitrovský, to co dělá Šlitrovy písničky nenapodobitelné a věčně zelené.*“ (Jonáš, 1984)

Ale zpět k albům *Evergreeny ze Semaforu*. Jiří Černý v recenzi prvního dílu nejvíce vyzdvihoval Suchého zpěv: „...se Suchým jako zpěvákem album stojí a – nepadne. Suchého zpěvácké instinkty jsou totiž stále neomylné, v tomto jediném ze svých mnoha talentů nikdy nezakolísal. (...) Spojení Šlitr-Havlík bývalo silné ve vývojové logice a přímočarosti hlavních motivů i průvodních perliček. V takovém duchu jsou na albu **Blues pro tebe**, **Krajina posedlá tmou**, **Klokočí** a **Motýl**. (A samozřejmě také, byť úplně jiná, celokytarová úprava **Mississippi** od Františka Prokopa, se spoustou prostoru pro text a zpěváka.) Na opačném pólu vidím **Koupil jsem si knot**, starokomický šraml, Suchému trochu těsný. V **Tereze**, aranžované Jiřím Cerhou, zpívá Suchý nervněji. „Čte“ svůj text ve více vrstvách. Vyčuhující aranžérština oslabuje výsledek **Tulipánu**, hlavně rapsodicky zvlněnou přehrou. Úvod nesvědčí ani **Kamarádům**, trampské reminiscence se k nim nijak nehodí. Ani „havajská“ mezihra k **Pramínku vlasů**, z něhož zvonivé efekty dělají bezmála Rusalku. Na půli cesty zůstalo **Malé kotě**: s hezkou přehrou (Havlík jako by nejvíc nápadů měl vždy v začátcích skladeb), stylizovaně dudáckým zvukem, ale taky komplikovaným středem, de facto písní v písni, a s několika závěry, je z celého alba nejzajímavějším a zároveň

nejrozbitějším aranžmá.“ A závěrem pan Černý píše: „Úhrnem je tu album skvělých, přinejhorším slušně nahraných písniček, jimž neublíží nic, natož recenzentské mudrování.“

První album bylo ve studiích Smetanova divadla dokončeno v květnu 1987, druhé v listopadu 1988 a třetí necelé dva týdny po událostech listopadu 1989. Třetí album zde z důvodu omezené kapacity najdete rozdělené v bonusech prvních dvou dílů. K nim jsme ještě přiřadili další nověji nahrané evergreeny ze šlitrovské éry. Vybírali jsme spíše takové, které i s odstupem času stojí za poslech, zpívají je buď členové divadla, nebo zpěváci divadlu blízcí. Kupříkladu Matuškov **To všechno odnes čas**, kterým začínala hra *Zuzana je sama doma*, vyšlo ve studiové verzi za doprovodu KTO poprvé na desce až v roce 1991 (nahrávka ale vznikla již v roce 1977). Podobně rock and roll *Rock Around The Clock*, který Jiří Suchý pro Viktora Sodoma st. otextoval už za dob Akord klubu v 50. letech jako **Tak jak plyne řeky proud**, nazpívali na desky až Karel Gott v letech 70. a Viktor Sodoma ml. v letech 80. Do stejné doby patří také **Co je to láska** alias Elvisovo *Don't Be Cruel*. Nabízíme zde jednak novou úpravu Evy Pilarové z roku 1984, ve více „presleyovském“ aranžmá než v 60. letech, a pak zcela odlišné podání semaforové zpěvačky Jany Robbové, které tehdy v Melodii chválil kritik Petr Dorůžka: „*Elvisův prastarý hit Don't Be Cruel se dočkal další české verze: Jana Robbová ho zpívá ve zpomalené a téměř dramatické podobě. Písnička přidává napětí i Suchého text; výsledek vychází nečekaně.*“

Tak už to často v životě chodí (alias *Bei mir bist du schön*) a **Potkala ryba papouška** spadají také do dob Akord klubu, Jiří Suchý je sice v 60. letech obě nazpíval i na desky, ale takové, které už ve své době patřily spíše mezi sběratelské rarity. Do obchodů je přinesly až Ljuba Hermanová a Naďa Urbánková. K první jmenované mi Naďa Urbánková řekla: „*Tuhle písničku jsem milovala a miluju od chvíle, kdy jsem ji slyšela zpívat paní Hegerovou a tak jsem si ji vypůjčila a zpívám ji dodnes.*“ Ke klenotům patří také **Blues na cestu poslední**, které nově vydal pod upraveným názvem **Černý nebožtík** jeden z našich předních jazzmanů, kontrabasista Luděk Hulan. Smutnou shodou okolností se stal fakt, že tato nahrávka patří k posledním, které Luděk Hulan natočil, zemřel ve věku nedožitých padesátin jen čtyři měsíce poté. Řada z těchto bonusových písniček z počátků Suchého tvorby se do Semaforu nedávno vrátila ve vzpomínkovém hudebním pásmu *Začalo to Akordem*.

RARITY

„Potěšitelný dopis přišel do Semaforu z Litvínova. Ženy z oddělení propagace n.p. Benar tam začátkem léta založili brigádu socialistické práce, které dali název Semafor.“

(Jonáš, 1975)

V archivech Supraphonu a Pantonu se mnoho nevydaných nahrávek ze 70. a 80. let nezachovalo, případně byly po roce 1989 už na různých výběrových deskách vydány, přesto jsou dnes tyto nosiče často obtížně sehnatelné, proto se snažíme ty nejzajímavější rarity a kuriozity

se Suchého texty nabídnout i na tomto boxu. Řadu písniček nám poskytl ze svého bohatého archivu Český rozhlas, kde občas vznikla nějaká nahrávka z aktuálních semaforských her, aniž by se ovšem objevovala ve vysílání. Buď je najdete zařazené na dalších CD u písniček z daných her, nebo právě zde, konkrétně jde o písně z her: *Ten pes je váš? (Bílá dáma)*, *Čarodějky (Samson a Dalila a Koupím si dům)*, *Sladký život blázna Vincka (Nána v povětří)*, *Smutek bláznivých panen (Štěstí je muška zlatá)*, *Jonáš, dejme tomu v úterý (Život je muzikál)*.

CD otevírá Petr Novák s **Dívencou z duhy**, na Semafor nezvykle rockovou nahrávkou. Novák za ni sklídil velkou chválu Jiřího Černého na stránkách časopisu Melodie (1973/12): „*Petr Novák po letech tápání konečně vydal výbornou desku, třebaže úplně jinou než byly Budu chodit po špičkách nebo Klaunova zpověď. Všechny klady jeho pantonské EP desky vrcholí v úvodní Havlíkově a Suchého Dívence z duhy. Aranžéru Pavlu Větrovcovi a Havlíkově semaforské kapele (žel té staré, dnes z poloviny rozuteklé), se tu ve spojení s vypjatým Novákovým pěveckým temperamentem povedl beatový šanson, jaký patří ke skvostům české pop music. Jiskřící spojení Novák – Suchý – Větrovec by tím rozhodně nemělo skončit.*“ V celkovém hodnocení vydaných desek nakonec **Dívinka z duhy** vyšla v měsíčním hodnocení na jedničku a mezi kritiky Melodie vybojovala i cenu za nejlepší píseň roku 1973.

Sám Novák tehdy v Melodii (1974/1) k desce řekl: „*Na své poslední EP se zase vracím k textu. Snažím se zpívat o problémech dnešních mladých lidí. Žádné velké experimenty s muzikou, hlavně něco říct.*“ Komentoval i své nedlouhé semaforské angažmá: „*V Semaforu jsem byl strašně rád, bylo mi tam fajn, i když se to nakonec nepovedlo. Našel jsem tam spousta kamarádů. Bohužel se tomuto divadlo nepodařilo zlomit mou individualitu, takže jsem tam moc nezapadnul.*“ Jiří Suchý mi o něm nyní řekl: „*Petr Novák se u nás zdržel snad jenom jednu či dvě sezóny. Důvod byl, že tou dobou už jsme byli divadlem spíš konzervativním a tradicionalistickým a pro Petra Nováka bychom neměli dostatečný přísun nového materiálu.*“

Naďa Urbánková je zde zastoupena více skladbami, které se většinou na kompilační CD dostaly až v 90. letech, například dvě rarity už z počátku 70. let – **Růže uvadá** a **Mám už tě dost**. Paní Urbánková mi k nim pověděla: „*Song Mám už tě dost jsem někde objevila, už přesně nevím kde, ale přišel mi roztomilý a pan Suchý ho povýšil na důkaz, že mohu zabodávat nůž pod žebra společně s vyznáním lásky. A Růže uvadá byla velmi známá a populární píseň zpoza Velké louže, chtěla jsem ji moc, protože pro mě je to klasický cajdák, ze kterého přímo kape cukr s medem.*“ Doplňme, že doprovodnou skupinu u **Růže uvadá** byl Country Beat Jiřího Brabce, který také několik sezón v Semaforu vystupoval, a že duet **Mám už tě dost** existuje i v televizní nahrávce z Televarieté (ale s Jitkou Molavcovou). Když se o několik let později mohl Suchý objevit na TV obrazovce, konkrétně v Silvestru 1978, zpívala ve stejném pořadu Naďa Urbánková Chopinův **Minutový valčík**: „*To bylo něco! Když mi pan Suchý dal text, tleskala jsem a tleskala a hned se ho naučila a se zlomenou nohou a barevnými péry na hlavě, jsem ho předvedla v jednom ze slavných Silvestrů režiséra Jána Roháče. Pak jsem ,Minuták‘ zpívala velmi často, dokonce když jednou nebyl k dispozici klavírista, zkusila jsem ho jen tak a capella, což jsem pak využila ještě mnohokrát a vždycky s úspěchem. Ostatně tento úžasný text si pamatuju dodnes.*“ Je ironií, že právě v Silvestru, jednom z nejsledovanějších pořadů, se Suchý jako zákazy stíhaný autor objevil už o rok dříve – napsal pro něj duet Jiřího Korna a Hany Zagorové **Pěšky jít nám je souzený**, přičemž otextoval melodii Irvinga Berlina (Just a Couple of Swells). Pro zajímavost – Jiří Korn sice

nepatřil mezi objevy Semaforu, ale málokdo ví, že v něm v roce 1971 krátce vystupoval ve skupině Miloslava Šimka.

Archiv divadla nám nabízí rockovější podání jazzové **Karavany** (v originále *Caravan* z repertoáru Duke Ellingtona), která v Semaforu zněla už v *Recitalu 64* nebo později v televizní *Nevěře*. Poetický text, kde korálky zmizí jak sen a zůstanou po nich jen otisky kopyt, vysvětloval Jiří Suchý takto: „*K téhle písničky mě inspirovala pohlednice, na níže byla karavana, někde na Sahare, všude písek, jen v dálce řada malinkých velbloudů spojených jakoby provázky. A to mně připomínalo korálky...*“

Další série písní pochází z archivu Michaela Kocába. Jiří Suchý se podílel na začátku 80. let na textech pro film *Malinový koktejl* (1982, režie Ladislava Sieberová), který hudbou opatřil právě Kocáb a písně nazpívala Jana Kratochvílová. Jiří Suchý k nim pověděl: „*To se mi stala zvláštní věc. Já ten film viděl potom po letech a úplně zapomněl, že jsem ty texty napsal. A teď jsem to poslouchal a říkal si, to má krásný rýmy, to bude asi pan Borovec, ten má takový perfektní rým. No a čekal jsem na titulky a zjistil, že jsem je napsal já...*“

Další blok písní představuje texty Jiřího Suchého v cizích jazycích. V 60. letech na vrcholu slávy Semafor jezdil do zahraničí často, což bylo v období normalizace už těžké, přesto se podíval nejen do Sovětského svazu, ale také do Finska, kde měl premiéru *Vetešník* (1987) a sám Suchý tam režíroval hry *Kdyby tisíc klarinetů* a *Faust*. Poslední jmenovaná byla v Helsinkách uváděna pod titulem *Iltaa, nimeni on Faust* (Dobrá večer, jmenuji se Faust) a zajímavé je, že k ní divadlo vydalo dokonce kazetu se čtyřmi písničkami ve finštině (**Čas kráčí kolem nás, Kluk v pepita saku, Ale my hrajeme dál a Exploze**). Zpívala je herečka Salme Laaksonen a překladů se ujal známý finský spisovatel a producent Jussi Tuominen.

Why Does This Rose Fade And Die je anglický text písničky *Proč ta růže uvadá*, kterou Vladimír Mišík nazpíval na své vývozní album *They Cut Off The Little Boy's Hair* (1976). Autory překladů textů celé desky byli Jarmila Milnerová a její manžel Ian Milner, Australan s kontroverzní politickou minulostí, který dlouhodobě učil angličtinu na Filosofické fakultě UK.

O německé (**Vergiss heut' alle sorgen**) a ruské verzi (**Встречай весну**) Gottova hitu *Mám zlatej důl* už jsme se zmiňovali u české verze písně, dodejme tedy jen, že ruská vyšla jako příloha časopisu *Krugozor* (Кругозор, 1977) a na albu Karel Gott (Карел Готт, 1979), německá pak na LP desce firmy Polydor *Ein besonderer Klang* (1977) a zpěváka doprovázel Studio-Orchester München pod dohledem Borise Jojiće.

Velmi zajímavou postavou je východoněmecká zpěvačka Bettina Wegner, která aktivně protestovala proti srpnovým událostem v Československu 1968, a dokonce za to byla odsouzena na rok a půl do vězení. V roce 1976 vydala v Nizozemí u firmy CBS koncertní album *Sind so kleine Hande*, na které přepracovala starší semaforskou píseň *Z mého života* jako **Aus Meinem Leben**. Šlitrovu hudbu nahradila vlastní melodií a Suchého text přeložila do němčiny.

A na závěr skutečné lahůdky. O tom, že nechybělo málo a v Semaforu hrál i Jan Werich, mluvil Jiří Suchý v mnoha rozhovorech. Nabídl Werichovi roli ve hře *Smutek bláznivých panen*, ale Jan nakonec odmítl. Důvodem byl zejména jeho vážný zdravotní stav, ale v rozhovoru pro časopis *Melodie* k tomu v roce 1978 řekl: „*Domluvil jsem se se Suchým, že pro mě napíše roli ve hře Smutek bláznivejch panen. Ale pak jsme přišli na to, že by to bylo jako voperovat do nějakého*

těla cizí srdce – operace se podaří, pacient zahyne. My něco uděláme, ale nesmí se pospíchat. Když ne, tak ne. Já jsem dost starej na to, abych vystupoval, kdybych si nebyl naprosto jist, že budu dobrej. Já bych nerad, aby ten poslední doušek z flašky mého života byl špatnej, když ta flaška byla jinak docela dobrá. Ale Suchého mám rád, on je to moc chytřej chlap a pracovitej. Mám moc rád i ty mladý lidi v jeho divadle.“ Roli tedy nakonec dostal v menším rozsahu Vladimír Hrabánek, ale plánovaná spolupráce Suchého s Werichem tím neskončila, Werich se kupříkladu nadchl pro natočení televizní scénky *Už se pářilo?* ze staré hry Osvobozeného divadla *Fata Morgana*, nicméně i z toho sešlo. Vedle společného vystoupení z Lucerny v roce 1977 k výročí uvedení *Vest pocket revue* nakonec jedinou spoluprací S+W zůstává silvestrovský dialog **Setkání**, rozvedená a upravená stará scénka V+W. Natočená byla v roce 1978, ale nakonec nebyla odvysílána s politicky motivovaným odůvodněním, že Werichův hlas by neodpovídal náladě silvestrovské zábavy. Dejme slovo Jiřímu Suchému, který o této spolupráci napsal pro časopis *Jonáš klubu* po Werichově smrti (1980): „*Osud je zvláštní věc. Dokáže způsobit situace, které by mohly člověka napadnout snad leda ve snu, a to pak by se jim ráno velmi divil. A tak se stalo, že jsem stál jednoho dne po boku tohoto obdivuhodného muže na pódiu a byl jsem tu v roli jeho posledního partnera. Taky jsem zkusil napsat společně s ním dialog a práce se nám dařila, takže jsme se často sami velice smáli a Jan Werich záhy prokoukl, že všechny lepší repliky podkládám jemu a prohlásil – člověče myslíte taky na sebe, a polovinu těch nejpovedenějších fórů mi daroval. Byla to velkorysost, kterou jsem od smrti Jiřího Šlitra nepoznal. Dialog jsme pak natočili s určitými obtížemi, protože sluchový handicap ztěžoval práci ve studiu. Měl plno plánů. Tak například jsme často mluvili o tom, že by se měla pro Semafor upravit jako muzikál Aristofanova *Lysistrata*, ta moudře nemravná hra s krásným posláním. A nejspíš bychom se do toho někdy pustili, kdyby se neúprosně nedostavil poslední říjen.“* Doplňme, že na Aristofanovu *Lysistratu* v Semaforu nakonec došlo, měla premiéru v roce 2007 a odehrálo se více jak sto repríz. V roce 2002 se nakonec do Semaforu dostalo i **Setkání**, Jiří Suchý k tomu v knize *Pan Werich z Kamy* (2011) napsal: „*Později jsem tento dialog upravil pro Jitku Molavcovou a pro sebe, abychom ho uplatnili ve hře Život je náhoda v obnošený vestě. Ale už při zkouškách bylo jasné, že humor oněch dvacátých let, kdy ten základ našeho dialogu vznikl, nebude už dnes fungovat tak jako tehdy. A proto jsem ho obohatil o několik dalších vtipů a dlužno říct, že ty zabíraly ze všeho nejvíc. Tehdy jsem pochopil, že každá doba preferuje jiný druh humoru a že ten raný humor studentů V+W už dnes ob stojí jen jako dobová ukázka.“* K dokreslení spolupráce Suchého s Werichem připojujeme slavnou skladbu J. Ježka a V+W **Ezop a brabenec**, kterou Jiří Suchý nazpíval v rozhlase roku 1975 za doprovodu orchestru Karla Vlacha.

Finální píseň **Ten, jehož dům tu stál** je raritka už časově vybočující z námi zvoleného období, vznikla v lednu 1991. Jako kuriozitku ji ale přidáváme také. Jde o skladbu *Old Folks At Home* amerického skladatele Stephena C. Fostera inspirovanou černošskými spirituály z poloviny 19. století. Antonín Dvořák píseň během svého amerického pobytu zaranžoval pro sólový a sborový zpěv i orchestr, a to speciálně pro charitativní koncert v Madison Square Garden roku 1894. V roce 1990 byl pak objeven Dvořákův rukopis a následujícího roku u příležitosti 150 let od jeho narození jej jako sborníček s dalšími informacemi a fotografiemi vydalo nakladatelství manželů Josefa a Zdeny Škvoreckých 68 Publishers. Spolu se sborníčkem vyšla i kazeta s nahrávkou písně v angličtině a češtině, přičemž českou verzi otextoval Jiří Suchý. Paní Škvorecká mi k jejímu vzniku napsala: „*Nahrávka Ten, jehož dům tu stál se tehdy točila v Praze, pan Jiří Suchý od nás*

za text nežádal žádný honorář a sbor obstaral Bohumil Kulínský.“ Doplňme, že oním sborem jsou Bambini di Praga a mužský sbor Pavla Kühna pod vedením Dr. Blanky Kulínské se sóly Milady Čejkové (soprán) a Vladimíra Doležala (baryton).

Lukáš Berný, 2012